

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 8 K, Fél-
évre 4 K, Negyedévre 2 K aranyértékben

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Udvariasság.

A nagyközönség körében többször hallottuk azt a — talán nem mindig jogtalan — panaszt, hogy a közalkalmazottak némelyike a közönséggel való érintkezésénél megfélemledik arról a kötelességéről, amellyel kivétel nélkül mindenkivel szemben tartozik: az udvariasságról. És mikor ezt az általános szemrehányást halljuk, önkéntelenül is gondolkodni kezdünk, hogy vajjon annak egy kis része nem illeti-e a mi testületünket is? Mert bizony — valljuk meg őszintén — közöttünk is vannak udvariatlan emberek.

A mi társadalmunk mindennapi életében az udvariasság — sajnos — csak egyesek tulajdonsága, de nem jellemzi az embereknek egymással való érintkezését általában, sem a magán, sem a hivatalos életben. Az utcán, a villamoson, színházban, kávéházban, társaságban, hivatalokban léptenyomon találkozunk emberekkel, akik előtt az udvariasság ismeretlen fogalom, vagy ha egy szikrája meg is van bennük, az csak addig tart, amíg az önzésnek útjába nem áll, vagy amíg másokkal szemben türelmet és alkalmazkodást nem követel. Nagyon kevés az olyan ember, aki néha áldozatot is tud hozni azért, hogy udvarias lehessen. Ez az általános udvariatlanság azután az érintkezési formákban is egy bizonyos nyersséget, türelmetlenséget és egymással szemben való kölcsönös tiszteletlenséget eredményez.

Az udvariasság elsősorban műveltség dolga, nagyon nehéz tehát reá valakit megtanítani, akinél ez az alapfeltétel hiányzik. De az is kétségtelen, hogy az utolsó tíz esztendő nehézségei, a létért való mindennapi elkeseredett, idegölő küzdelem, a másokban való folytonos csalódás és a magáraulaltság érzete sok emberből kiölték a felebaráti szeretetnek azt a finom érzését, amely mindenekelőtt az udvariasságban szokott megnyilvánulni.

A létért való küzdelem és a mindennapi megélhetés gondja az állam alkalmazottait sujtja a legnagyobb mértékben, kiknek a maguk gondja-baja mellett még száz más ember ügyes-bajos dolga nyomja a vállait. Ez természetesen nem mentesíti őket az alól a kötelezettségük alól, hogy a közönséggel szemben, amelyért vannak és amelyet szolgálnak, udvarias, szolgálatkész magatartást

tanúsítsanak, de talán mégis lehet enyhítő körülményt találni számukra is, ha olykor-olykor panaszra adnak okot. Kizárólag a fegyelem dolga azután az, hogy az ilyen panaszokat az illető alkalmazott felelősségrevonásával megszüntesse.

Nem lehet azonban enyhítő körülményt találni ott, ahol valaki a közönséggel csak azért bánik udvariatlanul vagy éppen nyersen és gorombán, hogy a maga hatalmát fitogtassa, a saját magasabbrendűségét éreztesse és hogy a saját személye részére követeljen meg olyan jogokat, amelyek csak az általa képviselt államhatalmat illetik meg. Pedig bizony vannak, sajnos, olyan közfunkcionáriusok, akik az állampolgárokat saját személyes alattvalóiknak tekintik, azokkal szemben csak egy érintkezési formát ismernek: a kiméletlen, szigorú parancs hangját és hivatásukat csak egy ténykedésben látják összpontosulva: a megtorlásban. Nem természetes-e, ha az ilyen magatartás ellen mindenki felháborodva tiltakozik?

Ha a közönséggel való érintkezésben valakinek türelme és a legnagyobbfokú udvariasságra van szüksége, úgy a csendőr elsősorban az. A csendőr a közönséggel nem hivatali szobában és nem hivatalos órák alatt érintkezik; szolgálata valóságosan belesodorja őt a mindennapi élet forgatagába, amelynek rendjét, zavartalanságát és nyugodt folyását neki kell biztosítani. Ez a szolgálat elkerülhetetlenné teszi számára, hogy a törvény kisebb-nagyobb áthágóival minduntalan összeütközésbe kerüljön. De teljesen a csendőr egyéniségén és intelligenciáján múlik, hogy még az ilyen összeütközések is az államhatalom és a csendőrség tekintélyéhez méltó formák között maradjanak. Egy udvarias figyelmeztetés vagy felszólítás, egy nyugodt, jóindulatu felvilágosítás, sőt a komoly, határozott, de sohasem sértő rendreutalás is mindig eredményes, míg ha azok hangjába csak egy szikrányi fölényeskedés vagy a hatalom tudatának csak legkisebb árnyalata is vegyül: már természetszerű ellenállást és makacsságot váltanak ki, mert sértenek. Ezt pedig senki sem köteles a csendőrnek eltűrni.

A közönséggel való érintkezés helyes formáját föltétlenül és minden körülmények között eltalálja az a csendőr, aki sohasem téveszti szem elől, hogy ő van a közönségért és nem a közönség érette. Ezzel az igazsággal kellene minden csendőri tudománytanítását megkezdeni — akkor egyszerre megszűnének a panaszok is.

A magyar csendőrség az ország határain túl is híres volt fegyelmezettségéről és megbízhatóságáról. Nagyon szeretnők, ha ezután híres lenne az udvariasságáról is.

A cigányok.

Irta: GERGELY ENDRE ny. százados.

A csendőrnek régi gondja, ellenlábasa és vesződése a cigány. Érdekes és titokzatos népfaj. Számtalan országban, a legkülönbözőbb népek között szétszórva él, de testi jellegét, nyelvét, kóborló életmódját lényegben mégis változatlanul megőrizte. Európa minden országában él a cigányság kisebb-nagyobb töredéke, de Magyarország azok közé az országok közé tartozik, amelyekben a cigányok századok óta nagyobb számmal találhatók. Ha ez a szám magában véve az egész lakosság számához képest igen kicsi is, mégis elég ahhoz, hogy országunkat a cigányok egyik legjellegzetesebb tartózkodási helyévé tegye. Számuk persze igen változó, időszakonként nagy különbségek fordulnak elő, mert néha évekre elköltözik egy-egy nagyobb csoport más országba, ha ott, esetleg zavaros viszonyok miatt, életmódjukat nyugodtabban folytathatják, mint eredeti lakóhelyükön. Így a háború előtti időben is megtörtént, hogy magyar cigányok tömegesen kivonultak Oroszországba, de később nagyrészt újra visszajöttek. Jelenleg Csonka-Magyarországon jelentékenyen kevesebb cigány tartózkodik, mint amennyi ugyanezen a területen békében élt. Valószínűleg most is Oroszországba vándorolt a hiányzó nagy része. Az elvándorlásnak több oka lehet és van is, de ezek közül a leg-

valószínűbbnek azt tartom, hogy országunk jelenlegi szűkre szabott és szigorúan őrzött határai korlátozzák őket a szabad vándorlásban, és — ami igen fontos — a menekülésben, ha megszorítják őket. Nagy-Magyarországban is voltak — aránylag kis — területek, amelyeket a cigányok lehetőleg elkerültek, mert ott szabad mozgásukban korlátozva voltak. Ilyen volt például Baranyavármegyének délkeleti sarka, körülbelül abban a kiterjedésben, mint amennyi ma szerb megszállás alatt áll; ebbe a sarokba nem szívesen mentek bele, mert esetleges menekülésüket egyik oldalon a Duna, a másikon a Dráva közelsége akadályozta.

Annyi bizonyos, hogy ma nálunk kevesebb a cigány, mint régebben volt. Ezért kevesebb a baj is, amit okoznak, kevesebb dolgot is adnak ennél fogva a csendőrségnek, mint régebben. Ez bizonyára örömdetes jelenség, mert a csendőrségnek számukhoz képest aránytalanul sok dolgot adtak, amitől az ma jelentékeny részben megszabadult. De ne feledkezzünk meg arról, hogy visszajöhetnek, illetve megsaporodhatnak. Akkor pedig újra kezdődik a hajsza. Csakhogy akkor már kevés lesz az olyan csendőr, aki régi tapasztalásból eléggé ismeri a cigányok természetrajzát, szokásait, furfangját. Régebben sem sok ilyenre lehetett akadni. Mindenképpen szükséges tehát, hogy beszéljünk és halljunk a cigányokról, hogy el ne felejtsük azt, amit tudunk, és hogy mindig több és több ismer-

Kakastollasok

*Komoly legények ... szálas, zord leventék. —
Örök veszélyben, harcban küzdenek ...
Álló s portyázó, éber őrszemek, —
Imájuk két szó: „Munka“ s „Kötelesség“ ...*

*Míg más nyugodtan szunnyad éjen át, —
Ők fent virrasztva távolokba néznek ...
Orcájukon pír csillog: az önérzet —
Hű honfiak és gondos, jó apák ...*

*Birokra kelnek bűnnel, földi árnnyal —
Gazság, hamisság, bomlás démonával
Tusázva bátran ... százszor vérzenek ...*

*Szívükben: hittet ... ajkukon fohással
Örködnék: élet, csend, javak felett, —
S vezérmécsük: a lelkiismeret ...*

Három könycsepp ...

*Három könycsepp szempillámon
Nehéz, forró mind a három ...
Lelkem legmélyéről jönnek
Szemembe a drága könnyek!*

*Az első köny, mely úgy éget
Siratja a Felvidéket, —
A második, a legdrágább
Téged gyászol Bácska, Bánát!*

*A harmadik — legnehezebb
Erdélyország érted pereg,
Érted pereg — vagy tán másért:
Egész, nagy Magyarorszáért! ...*

Vályi Nagy Géza.

A rózsaszín álarc.

Irta: BARÉNYI FERENC.

(4. folytatás.)

— „Akkor kísérjen el.“

— „Csak kardot kötök.“ Beszaladt a kardjáért. Amint visszajött, kiléptek a laktanya kapuján, egy darabon szótlánul haladtak egymás mellett. Gondolataik szerteszét kalandoztak, ki tudja merre jártak. Talán a gondolataik is egy uton mentek, úgy mint ahogy ők most egymás mellett haladtak csendesen.

A nők nem sokáig tudnak hallgatni. Bálint Valéria szólalt meg elsőnek.

— „Már nagyon vártam, hogy találkozzam magával.“

Varsa Sándor kérdően nézett rá.

— „Nem gondolja, hogy kíváncsi vagyok a folytatásra.“

— „Hogy érdekelhetné az én életem?“

— „Már a multkor mondtam, hogy nagyon érdekel. Meg aztán úgy szeretem hallgatni, amikor a szülővároskájáról beszél. Nagyon kedves hely lehet, el tudom képzelni magamnak. Úgy látom a lelki szemem előtt, mintha ismerős lenne, mintha én is ott jártam volna valaha. Beszéljen arról a kedves kis városkáról, a lakóiról és magáról! ...“

A szép hölgy lénye és felséges kék szemei oly mély hatással voltak megint Varsa Sándor fogékony lelkére, hogy minden tartózkodás nélkül elkezdte mesélni gyermekkori élményeit. Bájos kísérője elfogódottan hallgatta s amikor olykor-olykor felnézett Varsára, szemeiben nem kíváncsiság, hanem meleg érdeklődés biztatta, hogy csak beszéljen, ő szívesen hallgatja. És Varsa Sándort nem kellett biztatni, mondta ő magától is, hiszen jól esett, hogy elmondhatta, hogy valakivel erről a — neki oly kedves — tárgyról elbeszélgethetett.

retet szerezzünk róluk. Nem lehet róluk sohasem elég sokat tudni.

Ebben a cikkben el akarok egyet-mást mondani a cigányok népi életéből, ami megismerésükhöz az ellenük való eljárás szempontjából is szükséges és hasznos.

A tudományos kutatás elsősorban a nyelvtudomány segítségével megállapította, hogy a cigányok Indiából származnak. Az is majdnem bizonyos, hogy India északnyugati részén kell ősi hazájukat keresni, de azt a népet, amelytől elszakadtak, eddig még megállapítani nem lehetett. Az is bizonyosnak látszik, hogy a cigányok Indiában nem alkotnak külön népet. Ehhez tudni kell, hogy India ősi lakossága úgynevezett „kaszt“-okra oszlik. Ezt magyarul legjobban osztálynak lehetne nevezni. A legmagasabb kasztok a papoké és a katonáké, a legalacsonyabbakba piszkos és tisztátalannak tekintett mesterségeket űzők tartoznak. Közben nagyon sok fokozat van. Az egyes kasztok egymástól szigorúan el vannak zárva. Nemesak, hogy házasságkötés nem fordulhat elő két különböző kaszthoz tartozó személy között, de érintkezniök is alig szabad; a magasabb kasztokhoz tartozók egy alacsony kasztbeli érintése által tisztátalannokká válnak. Természetes tehát, hogy aki valamely kaszthoz tartozik, az abban meg is marad; csak azt a foglalkozást űzheti maga is (és utódai

is), amit a kasztrendszer számára előír. Ilyen kasztját, még pedig vándorló kasztját alkották a cigányok valamely, eddig még meg nem állapított indiai népnek. A kasztjuk eredeti mivoltát nem ismerjük, de bizonyos az, hogy vándorlási ösztönük a kasztrendszer változhatatlan, talán évezredek óta megszokott, hagyományában leli legvalószínűbb magyarázatát. Jellemző rájuk az is, hogy ha megtelepednek is, földműveléssel sehol sem foglalkoznak.

Ez a vándorkaszt, vagy annak egy része, Indiából ismeretlen időben, — de lehet annak legalább vagy másfélszer éve — és ismeretlen okból kivándorolt. Indiából a mai Afganisztánon keresztül Perzsiába és Örményországba vándoroltak. Ezen a részen hosszabb ideig tartózkodhattak, mert nyelvükben sok perzsa és örmény szó mutatható ki. Innen két részre válva vándoroltak tovább. A kisebbik rész Szírián keresztül Észak-Afrikába vonult, ahol utódaik ma is laknak. A nagyobbik rész Kis-Ázsián keresztül a Balkán-félszigetre vándorolt, még pedig az akkori Görögországba, a bizánci birodalomba. Itt több évszázadokig laktak, míg végül a XV. század elején kisebb csoportokban elszéledtek egész Európában. Németországban 1417-ben bukkantak fel, még pedig először a kikötővárosokban. Németországból jutottak el Svájcba, Franciaországba és Olaszországba.

— „Testvérei voltak?”

— „Nem.”

— „Nem volt testvére?”

— „Nem.”

Bálint Valéria megállt s egészen megindultan kérdezte.

— „Nem volt soha olyan, akit úgy szeressen, mint a testvérjét!”

Varsa Sándor mély hallgatásba merült.

— „Aki úgy szerette, mintha a testvérje lett volna!”

Nem kapott választ, Varsa Sándor elfordította a fejét és megint a távolba nézett.

— „Mondja, mondja hát! Nem volt soha nővére? Nem volt?” Ismételte a kérdést és valami belső felindultságtól fénylő, meleg tekintetét megint ráfüggesztette Varsa távolba révedező szemébe, melybe most egy áruló köny tolt.

— „De volt.” — Mondta nagyon szomorúan.

— „Ugye volt? Ugye volt.” Mondta s két bűvös szép szeme örvendezve felragyogott.

— „Volt. Nővérekém volt. — Nem volt testvérem, a szomszédék gyermeke volt, de jobban szerettem, mintha testvérem lett volna — jobban szerettem mindenkinél.”

Meghatottan beszélt az ő kis játszópajtásáról, az ő Valikájáról. Mint a föld mélyéből bugyog fel a szép, tiszta forrásvíz, úgy omlott a szó Varsa — máskor oly hallgatag — ajkáról, amint megvallotta gyermekkori szerelmét, ahogy elbeszélte a Valika szomorú történetét.

— „És mi lett vele?” Kérdezte izgatottan Bálint Valéria.

— „Nem tudom.”

— „Nem hallott hírt róla?”

— „Soha.”

— „Nem kutatott utána? Nem kereste?”

— „Nem.”

— „Miért nem kereste?”

— „Azt sem tudtam merre keressem, úgy eltűnt.”

— „Elfelejtette?”

— „Látja, hogy nem.”

— „Úgy értem, hogy szereti-e most is még a kis Valikát.”

— „Nem tudom . . . Azt hiszem, hogy szeretem. — Hogy még mindig nagyon szeretem.”

Talán a kielégített kíváncsiság ingerétől, vagy a férfiszív zárkózottságát megtörő asszonyi fufang hiúságától, vagy ki tudja mitől, de diadalittas, lángoló szemekkel nézett Varsa Sándorra, amint finom fehér kezét búcsúra nyújtotta.

— „Köszönöm a kiséretét és hogy elmondta nekem ezt a kedves kis történetet.”

Varsa most ocsudott fel csak s látta, hogy a Herkules villa előtt álltak. Megindultan nézett tel a kék szemekbe.

— „Nagyon jól esett, hogy előttem nyitotta meg a szívet. Ne féljen, nem bízta a titkát méltatlanra, itt fogom hűségesen megőrizni.” S ellenállhatatlanul mosolyogva a szívére mutatott. „Tehát Isten áldja!”

— „Kezét csókolom.”

Befordult a kapun. Még egyszer visszanézett és dévajul mosolyogva nagyon kedvesen mondta:

— „Most is csak azt mondom búcsúzóra, amit a multkor, — hogy kíváncsi vagyok — a folytatásra.”

VII.

Másnap Varsa Sándor hivatalosan bement a megye székhelyére, ahol egész nap dolga volt. Egyáltalában nem bánta, sőt inkább örvendett utazásának, mert úgy remélte, hogy ez legalább kizökkenti mostani gondolatvilágából. Hiszen már napok óta valami ellenállhatatlan erő minden gondolatát Bálint Valéria felé vonta.

Magyarországba legelőször Oláhországból vándoroltak be 1415-ben, még pedig a török elől. Altalában lehetséges, bár nem bizonyítható, hogy Európában való elszéledésük a töröknek a Balkán-félszigeten való előnyomulásával függ össze; a két esemény ideje mindenesetre nagyjából összeesik.

A cigányok első csapatai, amelyek az európai országokban megjelentek, meglehetősen nagyok voltak. Több ezer főre menő csapatokról is maradt fenn tudósítás, amelyeknek vezetőit hercegeknek és grófoknak nevezik az egykorú feljegyzések és okmányok. A legnagyobb csapatjuk 1438-ban vonult Magyarországon keresztül nyugatra.

Az európai országokban elszéledő cigányok mindenféle kalandos mesét terjesztettek arról, hogy kiesodák és honnan jönnek. Még ebből az időből maradt fenn az a hagyomány, hogy Egyiptomból kerültek volna hozzánk. Ez mese. Az igaz, hogy a mai Albániát és Kis-Ázsiának Nikomédia körüli vidékét a középkorban Kis-Egyiptomnak is nevezték és az is tény, hogy a cigányok ezeken a vidékeken valóban tartózkodtak is, mielőtt Európában tovább vándoroltak volna. Innen keletkezhetett az egyiptomi származás meséje.

Európában eleinte mindenütt szívesen fogadták a cigányokat; császárok, királyok és egyéb fejedelmek oltalomleveleket állítottak ki számukra.

Egyébként oly higgadt, józan fejét együgyű ábrándozásra adta. Álmodozásában mindig az ő gyermekkori játszópajtása a kis Valika szende képe mosolygott felé s amint lelkiközelségébe ért a kis Valika, átalakult nagy Valikára. A szende gyermekare helyén csábító női arckép mosolygott feléje. Bálint Valéria ostromolta a lelkét, hogy elfoglalja benne a kis Ardeleán Valika helyét. Mint féltett drága kincsét, úgy védte a lelkében rejtett kedves emléket, de minden küzködése hiábavaló volt, Bálint Valéria szívós makaességgel törekedett elfoglalni szívében a — másnak őrzött — trónt. Amennyire hatalmas erővel vonzotta őt Bálint Valéria, oly erősen tartotta vissza őt belső ösztöne, mely óvatos tartózkodásra intette.

Ezért örvendett, hogy Herkulesfürdőtől — bár rövid időre is — távolléhetett. Ugy remélte, hogy a távollét jó hatással lesz reá és ismét megtalálja lelki egyensúlyát. Úgyis volt, egész nap mással elfoglalva és más körülmények között egyáltalában nem gondolt ábrándjával, még a hazautazáskor sem. Késő éjszaka álmosan érkezett haza, rögtön lefeküdt és nyugodtan aludt.

Másnap annyi dolga volt, hogy ki sem ment a laktanyából, késő estig szakadatlanul dolgozott. A lelkét az elvégzett munkának jóleső tudata töltötte be s ez is ringatta álmába. Felüdült friss lélekkel ébredt s vidám hangulatban fogott hozzá napi teendőinek elvégzéséhez, abban a tudatban, hogy egyszersmindenkorra végzett a kísértő álmokképpel. Jól is ment minden, amíg nem jelentették neki, hogy a Bálint Valéria elveszett karperece még nem került meg. Ez kellemetlenül érintette és restelte az eredménytelen nyomozást. Megparancsolta, hogy a keresést folytassák és aggódva gondolt rá, hogy Bálint Valéria eljön majd érdeklődni. — Mit mondjon neki? Hátha el sem vettette? De akkor miért találta volna ki ezt a

Lassankint azonban a jó bánásmód üldözéssé változott, különösen mikor elterjedt róluk a hiedelem, a törökök kémei volnának, de más okok miatt is. Az üldözés sok országban igen kegyetlenül folyt. Franciaországban 1585-ben az összes cigányokat kiirtották. Németországban még a XVIII. században is volt állam, amelyben valamennyi cigány lelövését rendelték el; ugyanakkor Poroszországban a király elrendelte, hogy minden 18 éven felüli cigányt fel kell akasztani. Nálunk Magyarországon is előfordult, hogy egyszerre több száz cigányt kivégeztek. Mária Terézia 1767-ben elrendelte, hogy minden cigánygyereket el kell venni a szüleitől, cigány férfi és nő egymással házasságra nem léphet; még a cigánynevet is eltiltotta.

Mindez a sok üldözés megfogyasztotta, szétzórta és el is szegényítette a cigányokat, de sem őket magukat, sem szokásaikhoz való ragaszkodásukat kiirtani nem tudta. Eredménytelen maradt a több ízben előfordult letelepítési kísérlet is, amennyiben az igazi vándorcigányokat letelepíteni sehol sem sikerült. A letelepedve élő cigányok azoknak az utódai, akiket a vándorcigányok maguk közül száműztek.

A cigányok nyelve indiai nyelv, de azoknak a népeknek a nyelvéből, amelyek között laknak, igen sok szót átvesznek és azokat cigányossá alakítják. Emiatt számtalan tájszólás alakult ki a cigány

mesét? Semmi oka sem lehetett ilyen hazugságra. Hátha el sem jön? De valószínű, hogy eljön, hiszen azt mondta, hogy annyira szerette ezt a karperecet, hogy alig tud meglenni nélküle. Egészen biztos, hogy el fog jönni. Eljön, s akkor vége az ő lelki nyugalmának. Ideges lett, mit csináljon, hogy ezt elkerülje. Gondolkozott s aztán hirtelen támadt ötletéből elhatározta, hogy elmegy szolgálatba a legtávolabb eső és legnagyobb őrzőterületbe, honnan csak másnap este jön haza. Bálint Valéria addig eljön érdeklődni, megmondják neki, hogy kerestették a karperecet, de nem találták. Így megszabadul a találkozástól. Hamar felkészült szolgálathoz s egy esendőrel a fürdőtelepet megkerülve — elindult portyázni.

Hamarosan erdőbe értek s ott megnyugodott felzaklatott lelke. Mint a rosszat álmodott gyermek fejére húzza a paplant, úgy bujt ő is az öreg erdő lombtakarója alá, hogy rá ne találjon az ő lelki kísértete. Az erdő tele volt illattal és minden fája életet lehelt. A lombsátor között tarka madársereg trillázva énekelt. Varsa őrmester felélénkült és vidám beszélgetésbe bocsátkozott a mellette haladó esendőrel. Így haladtak már jó darabot, s mind beljebb és mind mélyebben hatoltak be a sűrű rengetegbe.

Varsa őrmester hirtelen megállt s körülneszelt. Aztán váratlanul és gyorsan lenyomta esendőreit a földre s ő is villámsebessen lehasalt. A esendő csodálkozva meresztette tekintetét Varsa őrmesterre, aki puskáját boszorkányos gyorsasággal emelte célba a bokorból vadul elővillogó szempárra. Két lövés dördült, annyira egyszerre, hogy szinte egy lövésnek tetszett. Az egyiknek a golyója kilyukasztotta a Varsa őrmester kalapját; ha egy hajszálnyira lejjebb furódik belé, úgy Varsa őrmester a fűbe harapott volna.

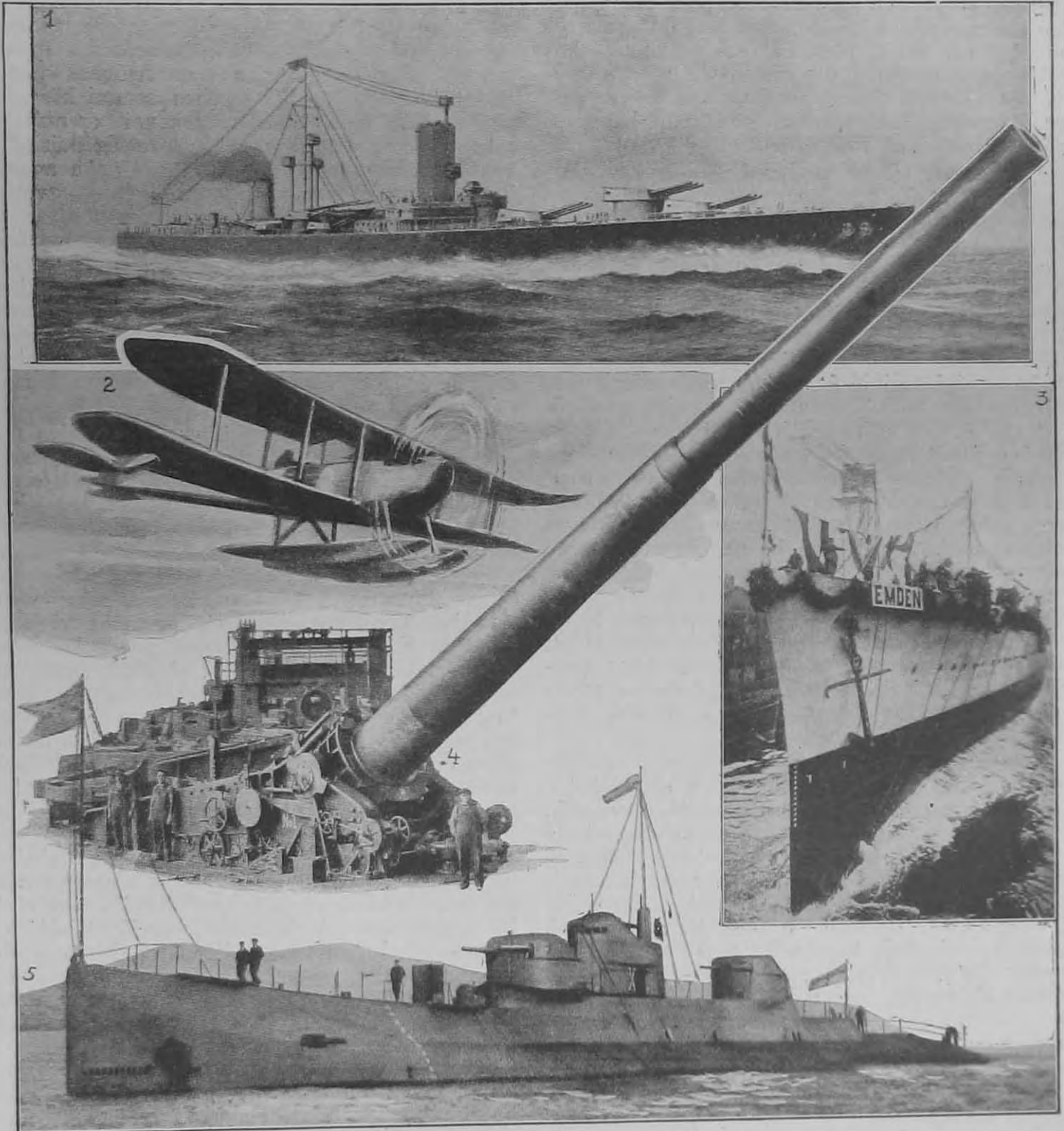
(Folytatjuk.)

nyelvben, amelyek közül Magyarországon a következőket különböztetjük meg. A magyar, az oláh, a szerémségi szerb vándorcigányok tájszólásait, azután a magyar és a tót letelepedett cigányok tájszólásait. Az erdélyi letelepedett cigányok egy része az oláh-cigányok, másik része a letelepedett magyar cigányok nyelvén beszél. Előfordul még a cseh-morva és ritkábban a törökországi (balkán-félszigeti, görög) cigányok tájszólása.

A cigányok magukat *rom*-nak (ember), vagy *káló*-nak (fekete) nevezik. Magyar vándorcigányoknál előfordul a *manus* megnevezés is, ami szintén

embert jelent. Gyűléseiken *szinte*-nek (társ) szólítják egymást.

A vándorcigányok, akiknek neve *kortorár* (barangoló), és a letelepedett cigányok között, akiket az előbbiek *gletcsore*-nek (nyelvben szegény, romlott-nyelvű) neveznek, a kasztrendszerre emlékeztető éles ellentét van. A kortorár megveti a gletcsorét, amit ez persze viszonz. Házasság a kétféle cigány között nem lehetséges. A letelepedett cigányok különben is felveszik annak a népnek a szokásait, amely között élnek, miért is az alább elmondandók főként a vándorcigányokra vonatkoznak.

Si vis pacem: para bellum. — Békéről prédikál az egész világ és közben lúzasan fegyverkezik minden nagyhatalom. — 1. Japán megépíti a világ legnagyobb dreadnoughtját, melynek páncélfalait sem bomba, sem torpedó nem törheti át. — 2. Franciaország a hadirepülőgépek technikájában jutott utolérhetetlen tökéletességre. — 3. Németországnak is megengedte az entente, hogy vízreboasson egy árnyék-hadihajót. — 4. New-York gigászi parti útjegyekkel védekezik az esetleges tengeri flottatámadás ellen. — 5. Anglia, a német tengeralattjárók rekordjaira építve, a múlt héten bocsátolta vízre a földkerekség legnagyobb tengeralattjáróját.

Ezeknél még fennáll az ősi törzsszervezet. Az egész cigányság számos törzsből áll, ezek pedig nemzetségekre oszlanak. A törzs, *malija*, nem rokonsági kapcsolatot, de a nemzetség, *gakkija*, az; ennek tagjai között szoros rokoni viszony van.

A törzs élén *vajda* áll. A vajdát nem választják, a fiú, ha nincs, a legközelebbi férfirokon öröklíti ezt a tisztséget. Valamikor teljhatalmú, élet és halál ura volt a vajda; ma már sokkal kisebb a hatásköre, és ebben is korlátozva van, mert a legtöbb fontos esetben a törzs akarata szerint kell eljárnia. Legfontosabb jogai: házasságkötések és elválások engedélyezése, kisebb bűnesetekben testi fenytések kiszabása, személyes vándorjelek megállapítása és adományozása és a törzsből való száműzés, ami beestelenné (*melalesz*) nyilvánítással történik, és súlyos esetekben (mint gyilkosság, társ meglopása, a vajda megsértése, vándorjel megsemmisítése, a törzs határozatainak mellőzése) fordul elő.

A nemzetség élén a *szájbidsó* (előljáró) áll. Mivel egy nemzetség rendszeren egy csapatban vándorol, a szájbidsó egyúttal a csapat vezetője is. Előfordul, hogy 2—3 nemzetség is vándorol együtt, sőt az is, hogy két együtt vándorló nemzetségnek csak egy közös szájbidsója van. A szájbidsót sem választják, bár ez a tisztség nem öröklődik, mint a vajdáé, hanem közmegegyezéssel a legügyesebb, legalkalmasabb társat tekint a nemzetség vezetőjéül, ha a régi szájbidsó meghal, vagy előregedik. A kiválasztott szájbidsót azután a vajda megerősíti. A szájbidsó a vajdának jelentéstétellel tartozik. Különben főként a rend fenntartása a kötelessége; fontosabb ügyekben a vajda, illetve a törzs határozatát kell kikérnie. Fontos joga a szájbidsónak, hogy a más, idegen, törzsből száműzöttet felveheti a saját csapatja tagjai közé, ha a saját nemzetsége beleegyezik.

A fentebb említett fontosabb ügyek elintézése a téli „nagygyűlésen” (forosz manusengre) történik. Télre ugyanis a törzsnek különben külön-külön vándorló nemzetségei összegyűlnek és ekkor tartják meg a nagygyűlést. Itt nyilvánul meg a vajda hatalma, aki azonban a nagygyűlés kivánságához tartozik alkalmazkodni.

Ezen a gyűlésen történik a személyes vándorjelek adományozása is. A *vándorjelek*, amelyeket a mi cigányaink *szikajimako*-nak (mutató) neveznek, arra szolgálnak, hogy a törzs külön-külön vándorló részei egymással és a vajdával híreket közölhessenek. Keresztutakon, hidaknál, magános fák mellett helyezik el a vándorjeleket, amelyek rongyokból, fonalakból, ágakból, vesszőkből, rovasokból, magokból, szalmából, kövekből stb. állanak. A vándorjelek kétfélék. Egyik részük, amely ősrégi, általánosan ismert jelekből áll, magának a hírnek a közlésére szolgál; ezek a tulajdonképeni vándorjelek. Ide tartoznak az időjelek is, amelyekkel a vándorjel elhelyezésének idejét és esetleg valamely időpontot közölnek. A jelek másik része személyes jellegű és annak megjelölésére szolgál, hogy ki helyezte el a jelet és kinek szól az. Ilyen jele van először is minden törzsnek, azután a vajdának, valamint minden szájbidsónak, akiknek a vajda adományozza. Adományozhat a vajda más cigányoknak is személyes jelet, ami nagy és igen óhajtott kitüntetés. Ezek szerint minden elhelye-

zett vándorjel a következő részekből áll: a hírmondójelből, az időmutató jelből, a törzs jeléből, végül annak, aki a vándorjelet elhelyezte, a személyes jeléből; tehát vagy a vajdának, vagy egyik szájbidsónak, vagy valamelyik személyes jellel bíró cigánynak a személyes jeléből.

Ősrégi állapot nyomait mutatja a cigányok rokonsági kapcsolata. Mikor a cigányfiú 10 éves lesz, önállóvá lesz és szorosabb családja kötelékéből kiválva magának kell kenyerét megkeresnie. A nemzetségnek természetesen továbbra is tagja marad. Hogy helyzetén javítson, minél hamarabb igyekszik megházasodni. Ha most más nemzetséghez tartozó leányt vesz feleségül (ami a rendes dolog), akkor a feleségének a nemzetségéhez kell csatlakoznia, ezentúl ahhoz a nemzetséghez tartozik. Ezentúl a régi nemzetségéhez semmi köze, sőt a régi családjához sem, vérkonai ezentúl nem rokonai. Ennélfogva a két nemzetség között sem keletkezik rokonsági viszony. Ez az oka annak is, hogy házasságával részben neve is megváltozik. Minden cigánynak ugyanis rendszerint négy részből álló neve van. Az első a keresztnév, a második a családnév, a harmadik a nemzetségnév, a negyedik a gúnynév. Ha megházasodik, akkor a régi nemzetségének a neve helyett annak a nemzetségnek a nevét viseli, amelybe beházasodott. Családnévét azonban, jóllehet régi családjából kivált, megtartja. A feleségének a neve ellenben ugyanaz marad, mint leánykorában volt.

A cigányoknak ezeket az igazi, teljes neveit persze csak a cigányok ismerik. A külvilág számára a cigány neve keresztnévből, családnévből és gúnynévből áll. A keresztnév és a családi név lehet az igazi is, de ugyanaz a cigány más-más vidéken rendszerint más-más nevet használ. Ezért igyekeznek az újszülöttet több helyen megkereszteltetni, illetve anyakönyveztetni, persze más-más néven, és mindjárt kiváltják a születési anyakönyvi kivonatokat is. Ennek a jó előre való gondoskodásnak a csendőr félrevezetése a célja. A cigány gúnyneve, amelyet idegenekkel szemben használnak, vidékenként szintén más-más lehet, de az igazi cigány gúnynevét sohasem árulják el olyannak, aki nem cigány; ezt a nevet megtudni rendkívül nehéz; pedig ez a név az, amelyen egymást leginkább ismerik. A nemzetségnevet idegenekkel szemben nem használják.

Az a körülmény, hogy a nemzetségek összetartói nem a férfiak, hanem a nők, magyarázza meg azt, hogy nekik a nemzetségen belül igen tekintélyes helyzetük van. A legtekintélyesebb közöttük az „*öreg asszony*“, a *phure*; ilyen minden nemzetségnél van, és egyúttal majdnem mindig *varázsló-asszony* is. A varázslóasszonyok szerepe a cigányok életében rendkívül fontos. Ők állapítják meg a betegség okát, ők űzik ki a betegből a betegséget okozó szellemet, talizmánokat és varázsszereket készítenek, szerencsétlenségeket hárítanak el, tűzre olvasnak, tenyérből jósolnak, kártyát vetnek, álmod fejtenek. Aki ezt olvassa, bizonyára arra gondol, hogy a cigányasszonyok a felsorolt dolgokkal mennyi csalafintaságot űznek. Ez igaz is. De az is igaz, és ezt jól meg kell jegyezni, hogy a cigányok maguk a varázslóasszonyok mindenféle varázslásában vakon hisznek. A kártyavetést, kézből jóslást,

álomfejtést minden cigányasszony érti, de maguk a cigányok ilyesmiért csakis a varázslóasszonyokhoz fordulnak. A cigányok azt hiszik, hogy a cigányasszonyok bizonyos módokon természetfölötti erőt és tulajdonságokat tudnak szerezni, és ezeket saját leányukra át is tudják származtatni. Az ilyen asszonyok a varázslóasszonyok.

Igazi fontosságuk megismeréséhez szükséges volna mindazt a sok és változatos babonát és szellemet felsorolni, ami a cigányok vallási életét alkotja. Erre azonban helyünk nincs. De nagy vonásokban mégis megkíséreljük.

A cigányoknak a keresztény vallásról alig van fogalmuk, jóllehet mind meg vannak keresztelve és keresztényeknek vallják magukat. Istent ismernek ugyan, akit *devla*-nak vagy *del*-nek neveznek, de alig tudnak róla valamit. Rajta kívül ördögöket, boszorkányokat, mindenféle szellemeket és kísérteties lényeket ismernek, akikről számtalan babonáságot hisznek és tőlük igen félnek. Az említettek közé tartoznak a betegségi démonok is. Ilyen kilenc van; ezek okozzák a betegségeket. Ha a cigány megbetegszik, a varázslóasszonnyal állapítják meg a hozzátartozói, hogy felgyógyul-e. Ez az első. Csak akkor, ha a varázslóasszony szerint nem fog meghalni a beteg, állapítja meg, hogy melyik betegségi démon okozza a betegséget. Ha ez is meg van állapítva, akkor hozzálát a démon kiűzéséhez, ami mindegyiknél más és más módon történik.

A leírt eljárás szorosan összefügg a cigányoknak a haláltól és a holtaktól való rendkívüli félelmével. A túlvilági életet a cigányok a földi élethez hasonlóan képzelik el. Ott mindenki a régi testi alakjában folytatja az életet. A halottak országát is a maguk vándorlási területén képzelik el. De míg az elhúnyt odáig eljut, sokáig tart. A vízbe fulltak lelkei a víziszellemek fazekakba zárják, ahol addig kell maradniok, míg a test el nem rothad; a természetes halállal meghaltak lelkei szintén addig a földön barangolnak; a megöltek lelkei vadállatokba bújnak hosszú időre. Mikor a test már teljesen elrothadt, akkor végre megkezdik a lelkek a hosszú és nehéz utat, amely a holtak országába vezet. Hogy a halál lelke minél hamarabb eltávozzon az élők közeléből, régebben többször kiásták a cigányok a holttest fejét és újra eltemették, hogy ezáltal a rothadást gyorsítsák. Emiatt sokszor az emberevés gyanujába keveredtek.

Érthető ezekből, hogy a varázslóasszonyok tevékenységének a temetés és általában a halottakkal összefüggésben levő dolgok körül tág tér nyílik. Csak bennük bízik a cigány, hogy őt a holtak lelkeitől megvédi, és, ha meghal, a holtak országába való utazását megkönnyítik.

A fentiekben akartam vázolni a cigányok múltából és életéből azt, ami a csendőrt közelebbről érdekelheti. Nem mulaszthatom azonban el, hogy a sok tudós közül, akik cigányokkal foglalkoztak, meg ne említsem három magyar ember nevét, akiknek a cigányok megismertetésében rendkívül nagy érdemeik vannak. Ezek: néhai József főherceg, a honvédség volt főparancsnoka, aki hatalmas műben megírta a cigány nyelv tanát és aki a cigányok előtt legendás alakká nőtt, továbbá Wlislócki Henrik és Hermann Antal, akik hosszabb ideig a cigányokkal együtt vándoroltak, hogy megismerhessék őket.

Portyázás.

Ünnepi évre virradtunk... A megkonduló harangok ércnyelve, Jókai Mórnak, a magyar regényírás és mesemondás fejedelmének örök dicsőségét hirdetik... Kunyhókban és palotákban egyaránt imára kulcsolódnak a kezek és hálaadó ima rebben el az ajkakon az Egek Urához azon végtelen kegyért, hogy egy évszázaddal ezelőtt legnagyobb kincsünkkel és jötevőnkkel ajándékozta meg nemzetünket.

Nincs költő, akinek népünk többet köszönhetne Jókainál. Minden rendű és rangú magyarnak egyformán költője ő. Király és koldus egyformán élvezi. Lelkének, bűvös képzeletének kincsesbányája kimeríthetetlen. Mesevilága káprázatos, humora, megjelenítő ereje ellenállhatatlan. Művésze a nyelvnek is. Csapongó képzelete az egész magyar multat és történelmet bekalandozza. Nemzedékek és nemzedékek nőttek fel Jókai regényein; azokból tanultak meg szeretni, túrni, hinni, eszményekért lelkesülni. Regényeinek összesége: második Bibliánk s nemzeti műveltségünk legbecsesebb bizonyítéka.

S e nagy lángelme nemcsak a multban volt vigasztalónk, — velünk van ma is. Ezredéves históriánk legsötétebb, leggyászosabb napjaiban is fel-emel, bátorít; csüggedő lelkünkbe erőt, hitet, magabizást önt, egyben az egység, összetartás szükségességére és nagy történelmi hivatásunkra is figyelmeztet. Mi csendőrök — egy erkölcsi testület tagjai — sem feledkezhetünk meg hát halhatatlan mesemondónkról, nemzetünk világhíres, örök büszkeségéről és hódolattal, hálával, tisztelettel hajtjuk meg elismerésünk lobogóját a nagy magyar lángész ércebeöntött alakja előtt.

*

Sulok János főtörzsőrmestert egy bajtársának véletlenül elsült fegyvere megölte. Egy derék, fiatal magyar élet semmisült meg, egy bajtársunkat veszítettük el örökre azért, mert egy fiatal csendőr a szolgálati fellépés izalmában elfeledte, hogy a fegyver zárócsapóját be kell zárni.

A gondatlanság mindig bűn, mert veszélyt rejt magában, de százszoros bűn az olyan gondatlanság, amely emberéletet követel áldozatul. Itt nincs mentőkörülmeny. Aki töltött fegyvert vesz a kezébe, annak első kötelessége, hogy megtanuljon bánni vele és hogy azzal embertársai életét megvédelmezze, ne pedig veszélyeztesse. Az izgatott lelkiállapot pedig a csendőrnél nem ment, hanem súlyosbít. Ahol baj van, ott rendszerint mindenki elveszti a fejét, miért csendőr tehát a csendőr, ha ő sem különb a többinél? Válságos pillanatokban csak az nem tud az idegein uralkodni, aki nem biztos a maga dolgában, már pedig a csendőrnek mindig tudnia kell, hogy mit csinál, hiszen egész életén át arra tanítják. Semmit sem ér az a tudás, amely az embert épen akkor hagyja cserben, mikor a legnagyobb szükségére van rá.

Minden részvétünk szerencsétlenül járt bajtársunké, akitől ilyen tragikus módon kellett megválnunk. Legyen ez a szomorú eset intő példa és vessen véget annak a bűnös könnyelműségnek, amellyel némelyek a mások életét kezelik.

*

Valamikor mohó örömmel és kíváncsisággal vártuk a rövid, futó napok fürge krónikását: az ujságot. Köznapi robotban elfáradt szellemünket üdítettük fel a színes riportok és tarka-barka hírek hol vidám, hol megható tömkelegével. A régi, verőfényes béke boldog napjaiban szórakozást, szellemi táplálékot adott az ujság. Ma elképedve, megdöbbenve révedeznek szemünk a hasábokon, amelyekből a Püta-val-krónikák, lupanariák büzös, fertőzött légköre áramlik felénk... Hideg borzongás fut rajtunk keresztül olvasás közben s riadtan jajdulunk fel, hogy vajjon mindez valóság-e? Bűnök, gazettek, rémhistoriák végtelen sorozatából áll minden egyes nap krónikája. Lopás, csalás, sikasztás, gyilkosság, véres családi drámák változtatják egymást ijesztő sorrendben és még ijesztőbb következetességgel. Minden ujságoldal elvadult kaotikus állapotunk zürzavarát, társadalmi életünk beteges tüneteit tükrözi vissza. És a fekélyes bűnök, szörnyű gazettek és visszaélések ezen tömkelege bizonyítja, hogy a társadalomnak milyen nagy szüksége van egy hivatása magaslatán álló, képzett és erős csendőrségre, amely ezt a szennyes mocsárban fuldokló társadalmat a gondtalan békerapok büntetlen tisztaságába és harmóniájába visszavezeti. A társadalom tisztességének alapjait az iskola és a megélhetést biztosító munka vetik meg, de ott, ahol a nevelés már elkésett és a munkaszeretet hiányzik, ahol a könnyű élet ördöge úrrá lett a lelkek felett, ott már csak egy orvosa van a bajnak: a csendőr.

*

Az entente katonai ellenőrző bizottsága tehát továbbra is a nyakunkon marad. Az ellenőrzés formája talán más lesz, a lényege azonban megmarad. Vértforralóan lealázó lesz, úgy, mint eddig. Idegen, minket gyűlölő emberek fognak ezután is nadrágszíjak és esetleg fegyver gyanánt is használható ócskavas után kutatni, arcucsapva minden jogot és önérzetet. Persze, mert a mi 35.000 emberünk veszélyezteti a világbékét az ő milliós hadseregekkel szemben. Nevetni kellene rajta, ha nem volna olyan végtelenül szomorú. De megnyugtadjuk őket. A „békét“, amit ők teremtettek, nem mi veszélyeztetjük, hanem a saját maguk lelkiismerete, amely ott is kísértetet lát, ahol nincsen. Nekünk csak egy fegyverünk van: az isteni, örök igazság. De azt nem lehet lefoglalni és megsemmisíteni.

*

Nem vagyunk közigazdászok, de azért biztosan tudjuk, hogy az a bizonyos közigazdasági pánik, amely miatt a kereskedők és iparosok a kezüket tördelik, még nem jelenti a világ végét. Nagyon jól tudjuk, hogy a mai gazdasági körülmények nagy nehézséget és gondot okoznak mindenkinek, de ezek a nehézségek még távolról sem jelentenek katasztrófát. A gazdasági konszolidáció áldozatokat követel, de a tisztességes kereskedelem nem forog veszélyben, mert nélküle nem tud meglenni az ország. Ellenben igenis veszedelem fenyegeti az aranyhajhászó kufárokat, a lelketlen kalandorokat, az ezerszázalékos hasznót és a napok alatt szerzett autót, amit a korona ingadozásának hosszú korszaka alatt a mi bőrünkön keresni lehetett. Ez nem országos veszedelem, csak azokra nézve jelent veszedelmet, akik sehogysem tudnak beletörődni abba, hogy ezután dolgozni kell.

Figyelő.

Egy kis utbaigazítás a katonai bűnvádi eljárás gyakorlati megismeréséhez.

Irta: Dr. KRANTZ DEZSŐ hadbíróőrnagy.

(Folytatás.)

Tényleges honvéd és csendőr egyének védelmet csupán az előjáró csapatparancsnokságuk (hatóságuk) beleegyezésével vállalhatnak, de ez a beleegyezés csak a szolgálatban való nélkülözhetetlenség miatt tagadható meg.

A fogva levő vádlott, ha védőt választott, ezt vagy a honvéd fogház vezetésével megbízott tisztnek (fogházfelügyelő tisztnek), vagy a bíróságnak, vagy az ügyészi nyomozó eljárás során a honvéd ügyésznek jelentheti be. Ebben az esetben a bíróság, vagy a honvéd ügyész teszi meg a további lépéseket az iránt, hogy a választott a védelmet átvegye.

Ha a honvéd bíróság a parancsnokságot védő megnevezése iránt keresi meg, a védő azok közül a tisztek (tisztviselők) közül választandó, akik a védői tisztségre egyéni tulajdonságaiknál fogva különösen alkalmasak. A védő kijelölésénél tekintetbe kell venni továbbá a vádlottnak a védő személyére vonatkozó s a bíróság által közölt különös kívánásait, valamint a védőtől netán megkívánt különös tulajdonságokat (rendfokozatot, szak-, nyelvismereteket stb.).

A védő nevét és rendfokozatát a bírósággal haladéktalanul közölni kell. A szolgálati út mellőzendő.

Az előjáró parancsnokságnak a védőt bármely tekintetben befolyásolnia nem szabad.

Alapelv mindazonáltal az, hogy védőkként jogtudó egyének rendelendők ki és hogy ettől a szabálytól csak akkor szabad eltérni, ha a vádlott maga kívánja, hogy védelmét másra bizzák. Ekkép megvalósulást nyer a modern büntető perjogi tudománynak az a követelménye, hogy a jogtudó vádlóval jogtudó védő álljon szemben. Az e szabály alól tett kivétel azért indokolt, mert előfordulnak esetek, amidőn egyenesen a vádlott, főleg valamely tiszti vagy honvéd tisztviselői rendfokozatban lévő vádlott jogosult érdekeibe ütköznék, ha megfosztanók őt attól a lehetőségtől, hogy a jogtudó védőről lemondhasson és védelmét esetleg valamelyik bajtársára bízassa.

Kötelező védelem esetében a vádlott által választott védő — mielőtt a védelmet átvette — tartozik erről a bíróságot értesíteni, kivéve, ha a védelem átvétele iránt maga a bíróság intézkedett.

A vádlott által választott védőnek ebbeli megbízását, ha ez más, hitelt érdemlő módon kimutatva nincs, a bíróság előtt vagy az ügyészi nyomozó eljárás során a honvéd ügyész előtt meghatalmazással kell igazolnia.

A törvény a védelem tökéletes szabadsága érdekében, amelynek még a függés látszatától is mentnek kell lennie, azt az álláspontot foglalta el, hogy a honvéd bíróságok elé védőkként oly ügyvédek is meghívhatók, akik a honvédségi védők lajstromába való felvételük által a védői tisztségre becsatolásukat külön kieszközlötték. A honvédségi védők lajstromába felvétel feljogosítja a védők lajstromába felvett egyént arra, hogy bármelyik honvéd bíróság előtt védő lehessen. Nem viselhetnek a honvéd bíróságok előtt védői tisztséget, habár arra egyébként alkalmasak volnának, mindazok az egyének, akik ellen honvéd ügyészi, vagy honvéd bírósági eljárás van folyamatban, vagy akik ellen becsületügyi vizsgálat indított, illetőleg elboesátás céljából bizottsági eljárás van folyamatban. Ezekben az esetekben ugyanis magát a védőt is az a gyanu terheli, hogy bírói úton büntetendő avagy a tiszti (tisztviselői) rendfokozattal össze nem egyeztethető cselekményt követett el s így addig, míg magát e gyanu alól nem tisztázza, védői tisztséget nem viselhet.

A most előadottak teljesen illenek azokra az ügyvédekre is, akik ellen a polgári büntetőbíróságnál vizsgálat van folyamatban, vagy akik ellen a polgári büntetőbíróság a főtárgyalásra való közvetlen idézést rendelte el, kik fentiek miatt időlegesen ki vannak zárva

Aktuális képek. — Jókai Mór születésének százados évfordulóját a magyar főváros ünnepelte meg elsőnek; 1. Jókai Mór arcképe életének utolsó éveiből; 2. Rákosi Jenő beszél Jókai sírjánál, a Kerepesi-temetőben; 4. a Jókai-Centenáriumi Bizottsága által terjesztésre elfogadott dombormű-émlék (Borszékeny F. keramiája). — Két kép a borzalmas dortmundi bánya-katasztrófáról: 3. síró asszonyok és gyermekek remegve várják a mentési munka eredményeit a tárna előtt; 6. a fölváltott mentőesapat kimerülten megy pihenni a „Miniszter-tárná”-ból. — 5. Dr. Viroztek György, a Mentőegyesület igazgató- főorvosa összeesett az utcán és hirtelen meghalt.

a honvédségi védői tisztségből, miként a felfüggesztés tartama alatt azok az ügyvédek is, akiket illetékes fegyelmi hatóságuk, nevezetesen az ügyvédi kamara az ügyvédség gyakorlatától felfüggesztetett.

Nem lehet védő:

1. aki mint honvéd ügyész van alkalmazva, aki ugyanabban a bünvádi ügyben mint bíró működött vagy van hivatva működni, vagy mint illetékes parancsnok járt el

2. aki tanu, vagy szakértő gyanánt a tárgyaláson kihallgatandó;

3. aki huszonnegyedik életévét még meg nem haladta.

A választott vagy hivatalból kirendelt védő, mint ilyen, tovább nem működhetik, mihelyt védői tisztségének törvényes előfeltételei elestek.

Hivatalból nem rendelhetők ki védő gyanánt: a sértett, a sértettnek házastársa vagy jegyese, az, aki a sértettel, a bírák valamelyikével, a vádlóval, az illetékes parancsnokkal fel- vagy lemenő ágon vagy unokatestvérig bezárólag oldalágon rokonságban, avagy sógorságban van, vagy az említett egyének valamelyikével gyámsági, gondnoksági, nevelőszülői, vagy örökbecfogadói viszonyban áll.

A védő alkalmasságára vonatkozólag további szabály, hogy a tényleges állományú tisztt (tisztviseelő) ha védőként jár el, a vádlótnál alacsonyabb rendfokozatot nem viselhet. Nem lehet ugyanis megengedni, hogy a fellebbvaló eljárását egy alattos mentesse. A védő továbbá nem viselhet magasabb katonai rendfokozatot, mint az ítélőbiróság elnöke. Utóbbi ugyanis a tárgyalásnál a rend fenntartásáért felelős és köteles a katonai fegyvellemmel össze nem egyeztethető védelmet megakadályozni, mit kellő nyomatékkaal nem tehetne, ha a katonai egyenruhában megjelent védő magasabb rendfokozatban állna, mint ő maga.

A védelem szabadságának érdekét szolgálja továbbá az a rendelkezés, mely szerint akkor, ha a vádfüggelemsértésre szól, vagy ha a vádlott azzal védekezik, hogy őt előjárójának szabályellenes magatartása indította a büncselekményre, a hivatalból kirendelendő védő nem állhat katonai alárendeltségi viszonyban azzal szemben, aki ellen a függelemsértés elkövetetett, vagy aki ellen a vádlott vallomása irányul. Ilyen védő választása ellen azonban nem lehet kifogást tenni.

A polgári bünvádi perrendtartástól eltérő és az eljárás gyorsításának érdekében álló rendelkezés, hogy a vádlottnak egynél több védője nem lehet. Több együttesen vádlott mindegyik választhat magának védőt.

Hivatalból rendszerint egy közös védőt rendel ki a bíróság több együttesen vádlott részére. Csak érdeköszeütközés esetében kell a vádlottak bármelyikének, vagy a védőnek indítványára, vagy hivatalból külön védelemről gondoskodni.

A vádlott, még ha fogva van is, védőjével négy szemközt értekezhetik és vele írásban is ellenőrzés nélkül érintkezhetik. Jogában áll úgy neki, mind védőjének az ügyiratokat, a tanácskozási jegyzőkönyvek kivételével, felügyelet alatt megtekinteni és azokról másolatokat venni.

A védő eljárhat a vádlott érdekében anélkül, hogy az egyes perbeli cselekményekhez különös felhatalmazásra lenne szüksége. Rendes perorvoslatok használhatóságához, valamint a bünvádi eljárás újrafelvételének indítványozásához azonban az elítelt beleegyezése szükséges.

Annak a kötelezésnek kapcsán, amely a vádiratnak a bíróság által a terhelttel való közlésénél a védelemre és a bizonyítékok beszerzésének indítványozási jogára vonatkozó felvilágosításadásra nézve áll, immár megismerkedtünk a védelem intézményével a katonai bünvádi eljárásban s elértünk a pernek a vádemelés és a főtárgyalás közötti stádiumába, melyben egyrészt a bíróság intézkedik a főtárgyalás idejére és helyére, valamint a megkivántató egyének jelenlétére vonatkozó rendelkezések és szabályok szem előtt tartásával, másrészt, melyben alkalom nyújtatik a vádlottnak arra, hogy a védelemre előkészülhessen.

A bíróság elsősorban a haditörvényszék mint ítélőbiróság alakítása iránt intézkedik. Az ítélőbiróság a

honvéd törvényszékek¹⁾ öt tagból áll, még pedig az elnökből, amely tisztséget a katonaaállományú tisztek közül a legmagasabb rangú tölti be, továbbá az igazságügyi tisztből, mint tárgyalásvezetőből és még három katonaaállományú tisztből, mint társbírákból, úgynevezett ülnökökből.

Az elnöknek a tárgyalásvezetőnél magasabb, vagy vele egyenlő rendfokozatúnak kell lennie.

Az elnök és a katonaaállományú társbírák rendfokozata a tisztek és hasonlító állású egyének fölött bíraskodó haditörvényszéken ezenfelül a vádlott rendfokozata szerint, ha pedig a vádlottak többen vannak, a legmagasabb rendfokozatú vádlott-társ rendfokozata szerint irányul, figyelemmel arra a katonai alapelvre, hogy az alattos ne ítéljen a följjebbvaló fölött. Tehát a tárgyalásvezetőt kivéve, a haditörvényszék egyik tagja sem lehet a vádlottnál alacsonyabb rendfokozatú.

A haditörvényszék katonaaállományú tisztt tagjai (elnök és ülnökök) a következők:

1. ha a vádlott legénységi egyén, vagy rangosztályba nem sorozott havidíjas: egy törzstisztt, két százados és egy főhadnagy;

2. ha a vádlott tisztjelölt, vagy honvéd tisztviselőjelölt, alattos tiszt, vagy százados: egy ezredes vagy alezredes, egy őrnagy és két százados;

3. ha a vádlott őrnagy: egy ezredes, egy alezredes és két őrnagy;

4. ha a vádlott alezredes: egy tábornok, egy ezredes és két alezredes;

5. ha a vádlott ezredes: egy tábornok és három ezredes;

6. ha a vádlott tábornok: egy altábornagy és három tábornok;

7. ha a vádlott altábornagy: egy gyalogsági tábornok (illetve hasonrangú) és három altábornagy.

A tábornokokat a honvédség főparancsnoka rendeli ki haditörvényszéki tagokul. Ha a megjelölt rendfokozattal bíró tiszt nem áll rendelkezésre, akkor a legközelebb álló magasabb, vagy alacsonyabb rendfokozatú tiszt vezényelhető elnök vagy ülnök gyanánt.

A haditörvényszék testületi jellege abban is jut kifejezésre, hogy a honvéd orvosok, valamint a nemkatonaaállományú tisztek és honvéd tisztviselők fölött ítélő haditörvényszék alakításánál az illető állás-csoportból is kell társbírákat venni. Honvéd lelkész, vagy igazságügyi tiszt fölött bíraskodó haditörvényszékhez a legalacsonyabb rangú katonaaállományú tiszt helyére a vádlottal egyenlő rendfokozatú igazságügyi tisztt kell meghívni. Az ilyen főtárgyaláshoz az igazságügyi tisztt-haditörvényszéki tagot a honvédelmi miniszter rendeli ki.

Ha különböző szolgálati ágakhoz tartozó katonai egyének kerülnek vádlottakként haditörvényszék elé, úgy természetesen a haditörvényszék alakításánál mindezek a szolgálati ágak nem vehetők tekintetbe. Ilyenkor a legalacsonyabb rangú katonaaállományú tiszt helyére egy vele egyenlő rendfokozatú igazságügyi tisztt hivandó meg a haditörvényszék tagjául.

Az a célt, hogy a haditörvényszék összeállításánál minden önkénynek eleje vétessék, a Kbp. a katonai szolgálat minden hátráltatása nélkül azzal a rendelkezéssel éri el, amely szerint az elnök és a katonaaállományú ülnökök vezénylésének minden év kezdetével előre meghatározott sorrendben kell történnie s e sorrendtől csak kényszerítő okokból szabad eltérni.

Nem lesz érdektelen tudnunk, miként készül a haditörvényszékhez vezénylések rendje, az ú. n. vezénylő lajstrom?

A honvéd állomásparancsnokság az állomáshelyén lévő, a haditörvényszék rendszerinti megalakításához szükséges katonaaállományú tisztt felett rendelkező csapatokról, parancsnokságokról, hatóságokról és intéze-

¹⁾ Minthogy a honvédség igazságügyi szervezetének módosítása tárgyában a közelmúltban beterjesztett törvényjavaslat folytán a katonai bíraskodást eddig elsőfokon gyakorolt *honvéd alsóbíróságok* megszüntetése előreláthatólag rövidesen bekövetkezik: a katonai bünvádi perrendtartásnak az említett bíróság szervezetére, megalakítására és eljárására, valamint a hozzá utalt illetékes parancsnokra és az ügyészi tiszttre, továbbá azok eljárására vonatkozó rendelkezéseinek ismertetését mellőzöm, illetőleg már az eddigiekben is mellőztem.

tekről minden év elején, meghatározott sorrend szerint külön nyilvántartandó jegyzéket készít. Hasonló jegyzéket készít a honvédség főparancsnoka, amelybe a honvédségnél és a csendőrségnél stb. szolgálati alkalmazásban álló összes tábornokok, rendfokozatuk szerint, rangjuk sorrendjében felveendőek.

A sorrend meghatározásánál az egyes csapatok stb. tiszti létszámára akként kell tekintettel lenni, hogy az a csapat stb., amely a haditörvényszék alakításához megkívánt rendfokozatok felett nagyobb számban rendelkezik, aránylagosan többször vétessék fel a sorrendbe.

Azok a csapatok, amelyek az év folyamán a helyőrségből esetleg kiválnak, a jegyzékből törölendők; az újonnan beérkezők az ismertett rendelkezések szerint a jegyzékbe felveendőek.

A honvéd állomásparancsnokság jegyzékébe felvett csapatok stb. a részükről a haditörvényszékhez vezénylendő egyenekről vezénylő lajstromot vezetnek. Ez a lajstrom minden év elején elkészítendő és nyilvántartandó. Az év folyamán távozó tisztek a lajstromból törölendők, az újonnan bevonultak pedig rangjuk szerint a lajstromba felveendőek.

A csapatok stb. vezénylése a jegyzékben meghatározott sorrendben történik, amelytől szintén csak kényszerítő okokból szabad eltérni, nevezetesen, ha a csapatnál stb. szolgálat okozta akadályoztatás forog fenn, amikor és mindig a sorrend szerint következő, nem akadályozott csapat stb. jelölendő ki a haditörvényszéki tagok kirendelésére.

A vezénylés alkalmával a csapatokkal stb. közölni kell a vádlott nevét, rendfokozatát és állománytestét, valamint azokat a körülményeket, amelyek a fennforgó esetben bizonyos egyeneket a bírói hivatalból kizárnak.

A főtárgyalás félbeszakítása, vagy elnapolása esetében a haditörvényszéki tagoknak az újonnan kitért főtárgyalásra kirendelése végett ugyanaz a csapat stb. jelölendő ki, amely a haditörvényszéki tagokat az első főtárgyalásra vezényelte.

Azok a tisztek, akik ellen büntetőbíróági vagy becsületügyi eljárás van folyamatban, a vezénylésnél mellőzendők.

Ugyanezek a szabályok mérvadók általában a csendőrségre nézve is, mégis azzal a módosítással, hogy amennyiben előfordul esetben a szükséges rendfokozatú csendőrtiszt rendelkezésre nem áll, annak katonáállományú honvéd tiszttel pótlása végett a csendőrkerületi parancsnokság a honvéd állomásparancsnoksághoz fordul. A haditörvényszék legalább két tagjának azonban minden körülmények között csendőrtisztnak kell lennie; ennél fogva oly esetben, amikor egy ilyen az elnöki vagy ülnöki tiszt betöltésére alkalmas csendőrtiszt sem áll az állomáson rendelkezésre, az illető csendőrkerületi parancsnokságnak a bíróság székhelyén kívül állomásozó csendőrtisztek közül kell ily csendőrtisztet vezényelnie.

Ha a vád függelemsértésre szól, vagy ha a vádlott azzal védekezik, hogy őt előjárójának szabályellenes magatartása indította a büncselekményre, a haditörvényszékhez sem elnökül, sem ülnökül nem hivandók meg oly egyének, akik alárendeltjei annak az előjárónak, aki ellen a függelemsértés elkövetett, vagy aki ellen a vádlott vallomása irányul. E szabály alól kivételnek csak akkor van helye, ha különben a haditörvényszéket a bíróságnál megalakítani nem lehetne, ami azonban érintetlenül hagyja a terheltnek azt a jogát, amely szerint bírói személynek mellőzését indítványozhatja.

Az elnököknek és a katonáállományú ülnököknek a haditörvényszékhez vezénylésére vonatkozó minden ügydarab „sürgős”-ként kezelendő s intézésénél a szolgálati út rendszerint mellőzni kell. Vonatkozik ez természetesen arra a közlésre is, amellyel a csapat stb. a vezényelt tisztek nevének és rendfokozatának tudtadása tekintetében a bíróságnak tartozik.

A haditörvényszék alakítása iránti intézkedéssel karöltve jár a főtárgyalás időpontjának a meghatározása.

A bíróság a főtárgyalás napját semmisség terhe alatt akként határozza meg, hogy a vádlottnak a vádemelés közlésétől legalább nyolc napi ideje maradjon védelmének előkészítésére, ha csak a vádlott maga ezen határidő megrövidítésébe bele nem egyezik.

A főtárgyalást rendszerint a bíróság székhelyén kell tartani. A bírósági eljárás lényeges megkönnyítése végett azonban a bíróság az illetékes parancsnok hozzájárulásával elrendelheti, hogy a főtárgyalást a bíróság székhelyén kívül tartsák meg, amely esetben a katonáállományhoz tartozó haditörvényszéki tagok kirendelése a főtárgyalás helyének helyi hatóságától is igényelhető. Ez a hatóság a helyőrség tagjai közül a haditörvényszék alakításához szükséges rendfokozatuaknak rangban legidősebbjeit tartozik mindig kirendelni haditörvényszéki tagokul.

A fenti rendelkezés pusztán azoknak a költségeknek a megtakarítását célozza, amelyek az egész haditörvényszéknek más helyőrségből a főtárgyalás helyére vezénylésével felmerülnének. Hogy azonban a haditörvényszék alakításánál a részrehajlás ilyen esetekben is kizárassék, és egyúttal elkerültessek az a felesleges munka, amellyel a haditörvényszéki tagokul vezénylendő tisztek sorrendjének évenként megállapítása és nyilvántartása minden olyan helyőrségben járna, amelyben honvédbíróság nincs: a helyőrségben levő tisztek közül a haditörvényszék megalakításához szükséges rendfokozatuaknak rangban legidősebbjei vezénylendő haditörvényszéki tagokul.

A vádlottat, ha tényleges egyén, vagy ha le van tartóztatva, a főtárgyaláshoz előállítják vagy elővezetik. A tárgyalás helyét és idejét vele legkésőbb az előző napon szolgálatilag közlik. A közlésről szóló jelentés az ügyiratokhoz csatolandó.

Más vádlottakat a bíróság elővezetés terhe alatt s akként idéz a főtárgyalásra, hogy amennyiben ők maguk a határidő megrövidítésébe bele nem egyeznek, az idézőlevél kézbesítése és a főtárgyalás közé legalább három napi időköz essék.

(Folytatjuk.)

Az élet.

Irta: SZABÓ JENŐ százados.

Mindennek emelkedik az értéke, csak az élet devalválódik. Legalább is arra mutat az a körülmény, hogy a lapok tele vannak öngyilkossággal. Sajnos, a mi lapunk sem kivétel.

Ifjú, életerős emberek dobják el maguktól az életet, mint értéktelen rongyot. Mély megdöbbenéssel áll meg az ember e tragikus jelenség mellett s önkéntelenül kérdi: mi ennek az oka? Mi az a nagy titok, ami elől az egyik — legyen az gazdag vagy szegény — behúnyt szemmel, unottan fut a megsemmisülésbe, a másik meg — itt sincs társadalmi különbség — habzsolja, belekapaszkodik s irtózik az elmúlás gondolatától? ... *Ez a tartalom és cél nélküli élet.*

Az életnek ideálok kellene, amelyekért érdemes harcolni, élni. Magasabb ideálok, amelyek kiragadják a fásult lelket a szürke hétköznapiakból s megcsillogtatják előtte egy szebb jövő képét.

Harcos élet egy szebb jövőért. Nem felemelő ez? Ma csak ez lehet célja a magyar életnek. Ehhez pedig csak egy út vezet: a kitartó, csüggedés nélküli önzetlen munka. Ez az élet ... a magyar élet.

A mai viszonyok fojtogatják az ilyen életet is; sok lemondást, önmegtagadást préselnek bele. — Trianon ráfeküdt a magyar életre s nem tud fellángolni úgy, hogy tüze mindent magával ragadjon.

Rendben van! Vállaltuk, vállaljuk ezt is, de azért nem fog meghalni a mi magyar életünk. Mert a tűz él, ezt a tüzet nem lehet elfojtani, ez a tűz az eget fogja verdesni egyszer s magával ragad mindent, ha van bennünk bátorság, iparkodás, vállalkozás, kitartás, életszeretet, munkakedv és lelkesedés.

Ez az élet, az igazi élet. Ez az élet szép. Az ilyen élet tartalmas élet, amelyhez érdemes ragaszkodni. Az ilyen élet a magasba tör. Erős, mint az acél s nem roppan össze, bárhogyan is hulljanak rá a sors pörölyesapásai.

A természet ránk bizza a saját életünk kialakítását. Egyedül az ember az, aki szabad akarattal rendelkezik felette. Minden más élőlény béklyóban vergődik s életén nem változtathat. Él az állat, él a növény anélkül, hogy tudná, mi is az élet?

A nagy svéd mesemondó szerint egy nyári délután, mikor elült a fejszezsapás hangja s az erdő dalosai elnémultak, s megszállta az erdőt a csend, halk zizzenéssel suhant végig a fák között egy kínzó gondolat: hogy mi is hát az élet?

Egy szemfüles pinty felfogta a gondolatot s teledalolta vele az erdőt. „Mi az élet — mi az élet?”

Az erdő lakói ijedten kapták fel fejüket erre a esodálatos kérdésre s az egyik bokorból ujjongva

A tatai csendőriskola 320 kg.-ra hizlalta egy sertését. Kiállításon is díjat nyerne vele.

dalolta a fülemüle: „hogy mi az élet“? ... „hát az élet ének“.

Azonban a bokor alatt megmozdult egy kis halom, egy vakond dugta ki a fejét s szomorúan tiltakozott a jókedvű fülemüle véleménye ellen: „dehogy ének az élet. Az élet a mélység s a sötétség hatalmával való küzködés“.

A vakond eltűnt s a bokor virágjára röppent egy színes pillangó. Csókot lehelt a virágszirmokra, mintha mondta volna: „az élet öröm, az élet élvezet.“

„Nem egészen úgy van“, zümmögte egy méhecske a szomszéd virág porzói között, „mert az élet munka és öröm, gyűjtés és fogyasztás.“

„Kevés az öröm az életben“, sóhajtotta a hangya, miközben egy nála sokkal súlyosabb galyacska cipelt, „az élet inkább munka és fáradalom.“

„Dehogy munka, dehogy fáradtság az élet“, zúgta a sas szárnycsattogása, amint merészen szállt az ég felé, „az élet szabadság, fölény, az élet hatalom“.

Irigyen nézte a kígyó a sas szárnyalását s azt sziszegte: „hogy az élet csúszás-mászás.“

A növények világában is — ahol nincs fájdalom, nincs öröm — megoszlottak a vélemények.

Az örökzöld fenyők azt zúgták, hogy az élet a magasságok felé való törekvés, a szomorú fű azt suttogta, hogy az élet hódolás a felsőbb hatalmak előtt; a moesár virágai, sziklák esenevész növényei azt sírták, hogy az élet küzködés és elmúlás. Megszólaltak a felhők is, a vizek sem maradtak el. Könny az élet, zokogták a felhők; a folyók habjai az élet mulandóságáról esobogtak és gyors irammal siettek a tenger felé; a tenger félelmes hullámzásával emlékeztetett, hogy az élet apály és dagály s küzdelem a szabadságért.

Az erdő, a pinty vagy talán a mesemondó nem volt kíváncsi az ember véleményére. Nem tudom, miért? Tán félt az embertől, hogy megbontja elégedetlenségével ezt az Isteni harmóniát. Én azonban tovább álmodtam a mesét. Az erdőnek, az égnek a vitájába egy hang zúgott bele. Istené vagy emberé volt-e, ki tudja? Az erdő csodálkozva hallgatott. „Mindaz, — zúgta a hang — amit a madár, virág, erdő, folyó mondott, semmi; az csak lélek nélkül való élet. Az igazi élet az öntudatos küzdő élet, amely tudja, miért született és miért hal meg. Ez az élet csak az igaz emberben jelentkezik s az erőben, életörömben, világfölényben, tudatos munkában nyilvánul meg.“

Az ilyen élet, az ilyen ember nem tud haldokolni. Nem tud életet pazarolni, az élet forrásait kiapasztani, gyöngíteni magában s gyermekeiben! Az ilyen ember nem lesz öngyilkos.

Az ilyen ember, ha még hozzá magyar is, nem emel fegyvert saját élete ellen, mert tudja, hogy ezeknek a fegyvereknek nem az a rendeltetése, hogy magyar életet oltsanak ki. Az ilyen ember mindig megtalálja a kiutat az élet útvesztőiből. Még akkor is, ha már úgy gondolja, hogy mindennek vége. Bizalommal fordul olyan emberekhez, kik jobban tudnak bánni az élettel. Egy biztató szó, egy kis részvétteljes segítség, egy kis együttérzés sokszor megállítja a sors kerekét. Senki se legyen bírása önönmagának, pláne, ha az életről van szó. Az életet nem lehet visszahívni, ha egyszer eldobtuk magunktól. Pedig érdemes élni! Kérdezzétek csak meg azoktól, akik megpróbálták egyszer eldobni az életet.

Ha a háborúban valaki gyáván otthagya a frontot, megvetéssel sujtották az emberek. Rátok bizom, hogy jelzőt találjatok arra, aki férfiatlanul megfutamodik az élet elől.

Ma csak az tarthat számot a férfi jelzőre, aki országa érdekét a saját érdeke fölé tudja emelni: aki legyűri egyéni fájdalmait, aki a legbecsületesebb, aki a legmunkásabb s aki képességeinek és munkája eredményének az országért való önzetlen áldozására a legkészebb; ezek nélkül ma nem élet az élet. Ezek nélkül rettegve kell a jövőre gondolni.

A jövőnek minden magyar vérre szüksége van. A szebb jövőért küzdeni kell és pedig feltétel nélkül, mert a küzdelem az élet törvénye. A küzdelemre való készség az egyén és a nemzetek fennmaradásának feltétele. Ennek a készségnek különösen erősnek kell lenni a katonában és csendőrből, akinek életére nemcsak magának, hanem a hazának is szüksége van!

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Ismeretlen áldozat gyilkosának nyomozása.

Irta: KOVÁCS DOMOKOS 2. oszt. tiszth. (Dorog).

A nyomozás kiinduló pontját a helyszín által nyújtott adatokon kívül rendszerint a sértett személye, életviszonyai, a cselekmény előzményei stb. képezik.

Kétszeresen nehéz tehát a nyomozás, ha először az áldozat kilétét kell megállapítani. Mert ha nem ismerjük a sértett családi és egyéb körülményeit, baráti, ismerősi körét stb., sokszor teljesen tájékozatlanul állunk az eseménnyel szemben, míg a sértett kilétének ismerete sokszor igen könnyen kézbe adja a nyomozás kulcsát, vagy legalább is szűkebb körre szorítja azokat, akik között a tettest keresni kell. Ha tehát a csendőr oly bűncselekménnyel áll szemben, amelynek sértettje ismeretlen, legsürgősebb dolga legyen a személyazonosság megállapítása, de ezzel párhuzamosan természetesen a helyszínnel és a bűncselekmény körülményeivel kapcsolatban álló támpontok, következtetések alapján a tettes utáni nyomozást is be kell vezetnie. Ez a párhuzamos, két irányú, de egy cél felé haladó nyomozás kiegészíti egymást és ha helyes következtetésekkel, széles mederben fogunk munkába, a két út összetalálkozik, amint az alább leírt nyomozásból ezt szinte iskolapéldaszerűen láthatjuk. A személyazonosság megállapításának gyorsasága a nyomozás érdekében elsősorú kérdés. Nem szabad a tettesnek időt engedni, hogy a bűnjeleket eltüntethesse és esetleg távolabbi vidékre szökjék. Ezért kell a csendőrnek értenie ahhoz, hogy a sértett (áldozat) külsejéből, ruházatából, a helyszínből helyes következtetést tudjon vonni arra a szűkebb körre vonatkozólag, amelyben a sértett személyazonosságát gyorsan meg tudja állapítani és a helyzetből következtethető úton fáradszóról kell haladnia az eredmény felé, még a legkörülményesebb és eredménnyel alig kecsegtető utánajárásoktól sem riadva vissza. A most leírt esetben is alig volt rá remény, hogy a szállodákban való fáradságos érdeklődés eredményre vezessen, ami kellemes csalódásunkra mégis bekövetkezett.

Nem szabad tehát a hivatása magaslatán álló csendőrnek esüggednie még az első pillanatban kiinduló pontot nem nyújtó esetben sem. Mindig talál oly körülményeket, amelyekből fokozatos következtetéssel és fáradságot nem ismerő akarattal, széleskörű nyomozással végre is eljut a tetteshez. Elmondom egy rablógyilkosság nyomozását, amikor az első pillanatokban teljesen homályos eset jó következtetések és minden eshetőségre kiterjedő gondos nyomozás segítségével rövidesen kiderült.

1921. július 5-én hajnali 5 órakor Ginczinger Antal dorogi gazdálkodó a dorogi Zsalazson szállók között kocsiával haladtában arra lett figyelmes, hogy lovai horkolva megállanak. Ginczinger a kocsiról leszállva, egy hullát talált a kocsiuton. Azonnal értesítette a dorogi őrsöt, amelyet még csak rövid ideje vezettem. Hívatásom egész horderejét ily körülmények között különösen átéreztem, mert a lakosság bizalmának megszerzése függött ettől a nyomozásomtól. Őrsöm egész legénységével — a laktanyaügyeletes otthonhagyása mellett — rögtön a helyszínre mentem, hol egy 55—60 év körülinek látszó, jól táplált, iparoskülsőjű embert találtam vértócsában holtan feküdni, fején több erős ütés nyomával, kigombolt kabáttal, mellénnyel, üres zsebekkel. Személyazonosságát megállapítani tehát azonnal nem tudtam.

A színhelyiül szolgált úton a gyilkossággal kapcsolatos nyomokat nem találtam. Több száz lépésre átkutattam a környéket, érdeklődtem a közel lakóktól, de semminemű kiindulási pontot, adatot nem kaptam. A hulla munkás-külsejéből arra következtettem, hogy a környékbeli munkásaladók tagja lehet, vagy pedig távolabbról jött erre a környékre munkát keresni, de ebben az esetben a Dorogon-túli szállók közötti úton semmiesetre sem haladhatott egyedül, hanem csak olyan egyénnel, aki e környéken ismerős és akitől a bányatelepen való alkalmaztatásának elősegítését remélhettem.

Abban az időben kezdtek kiszabadulni a letartóztatási helyekről a kommunából kifolyólag elítéltek és természetesen gyártelepeken, bányákban elhelyezkedni, mert a többi munkaadók idegenkednek tőlük. Ezt maguktól a foglyoktól hallottam még akkor, amikor Budapesten a csendőrkarhatalomnál a fogházakban teljesítettem szolgálatot. A nyomozás kiindulópontjának megtalálását tehát Budapestről reméltem. Azt azonban nem tévesztettem szem elől, hogy amíg Budapesten a személyazonosságot keressük, ugyanakkor a helyszín szélesebb átkutatására és az egész bányakörnyék, különösen a vasútállomások figyelésére is gondot kell fordítanom. E két irányban végzendő munka tehát már tisztán állott előttem s hogy a járőrök kutatása könnyebb, eredményesebb legyen, a hulláról 10 példányban

Bági János holtteste.

fényképet csináltattam. Vesztegetni való időnk különösen a cseh ideiglenes határ közelsége miatt nem lévén, az esztergomi járásparancsnokságtól erősítést kértem és kaptam. A nyomozást Ravasz Ferenc 1. o. th., járásparancsnok-helyettes vette át, kit részletesen tájékoztattam a helyzetről. A környékbeli falvakba és bányatelepekre kiküldött járőrök eredmény nélkül vonultak be, a helyi bányában dolgozó munkások között és a barakokban, koresmákban folytatott nyomozás is eredménytelen volt. Egy járőrünk azzal a hírral vonult be, hogy a szomszédos Keszthely közszékhelyében vannak Budapesten elzárva, akik közül azonban egyik-másik már valószínűleg szabadlábban van. Ez a hír megerősítette azt a felfogásomat, hogy Budapesten meg lehet találni az első nyomot és pedig úgy a hulla kilétére, mint a tettesre vonatkozólag. Járásparancsnok-helyettesemmel együtt átgondoltuk az összes lehetőségeket és megállapodtunk abban, hogy én egy járőrrel a budapesti fogházakban és szállodákban kutatok, ugyanakkor pedig ő a többi csendőrral a helyszín közelében levő szállók és erdők között szélesebb körű razzmát

tant az esetleg ott bujkáló tettes, vagy legalább is a bűnjeltek után. Az összeköttetés kérdését úgy rendeztük, hogy nekem naponta, eredmény esetén pedig azonnal jelentést kell tennem Budapestről Dorogra telefonon.

Budapestre megérkezve, a gyűjtőfogház őrszobáját jelöltem meg gyülekező helynek, azután szétkülöngttem a fényképpel ellátott járőröket a gyarakban és ezek közelében levő koresmákban végzendő nyomozásra; magam pedig a szállodákban próbáltam nyomra jutni, bár a mellem adott detektívek ebbeli fáradozásaimhoz nem sok reményt fűztek és már-már magam is esüggelni kezdtem. Már épen abba akartuk hagyni a fáradságos és kilátástalannak látszó puhatolást, mikor a Royal szálloda egyik öreg tisztogatónője a fénykép után felismerte a hullát. Elmondotta, hogy néhány éve egy Bágyi Zoltán nevű kifutó fiú volt a szállodában alkalmazva; ehhez a fiúhoz jart gyakran az edes atyja, egy idősebb özvegy ember, az, akiről a fénykép készült. Az első fénykép abban a homályban, amely ezt az ügyet már veszedelmesen és bosszantóan sokáig bevonta. Talán mondanom sem kell, hogy mekkora felbuzdulást és erőt éreztem az első sikerült lépés után. A tisztogatónő leánya ismerte Bágyi Zoltán címét és így minden nehézség nélkül sikerült megállapítanom, hogy az áldozat Bágyi János, ki néhány nappal előbb 560 korona készpénzzel és hátizsákjában ruhazattal távozott, így összesen 2490 korona érték volt nála. Esztergomba ment munkát keresni. Siettem a gyűjtőfogházba, ahol csendőreim örömmel jelentették, hogy a gyűjtőfogházból július 3-án, tehát a gyilkosság előtt 2 nappal szabadult vizsgálati fogságból egy Navratil Andras nevű Kesztlőcz községbeli munkás. Bágyi 3-án indult el hazulról, Navratil lakóhelye Kesztlőcz, a gyilkosság színhelyének közelében levő község. Gyanum Navratilra terelődött. Dorogra azonnal telefonjelentést tettem az eddig elért eredményről. Ugyanakkor járásparancsnokhelyettesem örömmel újságolta nekem, hogy a helyszínen is Navratilra irányult a gyanu. Sietve bevonultam Dorogra, hol megtudtam, hogy az erdő átkutatása alkalmával a helyszíntől kb. 1½ km. távolságra néhány száraz ágból rakott tűz helye körül találtak egy meggyfapipaszarot, egy kalaptetőből kivágott kopott halosapkát és széttepett papirosok darabjait. A tűz helyétől 20—30 lépésre találtak egy rossz noteszt, benne Navratil Andras neve, egy fekete kalapot, egy kék színű sportsapkát és egy ures gyufaskatulyát. A papírdarabokat nagynehezen össze lehetett illeszteni úgy, hogy abból Bágyi János, a meggyilkolt személyadatait lehetett kiolvasni. Találtak egy összetépett fényképet is, azt összeállították és én megismertem rajta Bágyi Zoltánt, a meggyilkolt fiát. Nyomozásunk kettős iránya tehát reményen felüli módon találkozott és a bizonyítékok gyűrűje egyre jobban fogta körül Navratil Jánost. Egy reménytelennek látszó, de mégis eredményes budapesti kutatás és a helyszín környékének szivós átvizsgálása bevilágítottak ebbe az első látásra reménytelen ügybe. Most megindult a nyomozás Navratil János, a tettes után. Kesztlőczön szülei azt a felvilágosítást adták róla, hogy 3-án érkezett haza Budapestről s mert rossz természete és rovott múltja miatt otthon nem fogadták szívesen, még aznap eltávozott hazulról kóborolni. Közben jelentkezett egy tanu, aki Navratilt földművesruhában július 4-én, a gyilkosság előtti napon a helyszín közelében a patak partján aludni látta. Az egyik nyomozó járőr megállapította, hogy Navratil urias ruhában, tehát már a rablott öltözetben július 9-én 1/8 órakor Budapestről a leányvári vasútállomásra érkezett és onnan nyomtalanul eltűnt. Ezek után Navratil bűnössége nyilvánvalóvá lett és csak a kézrekerítése iránti intézkedéseket kellett már megtenni. Az erdőt átkutató járőrök ott nem találtak rá, a figyelem így fokozottabban a vasúti állomásokra irányult, mert azt már gondolni lehetett, hogy az üldözésnek neszt vette és a bűnjeltek megsemmisítésének lehetetlenségét látva, szökni igyekeznek. Ezért a környező vasútállomásokat egy-egy járőr tartotta szemmel és az eredmény nem is maradt el. A harmadik vasútállomáson, Tinnyén (határállomás) jegyváltás közben fogta el a járőr.

Megmozgása alkalmával zsebében Bágyi János névvel ellátott noteszt találtunk. Amikor az erdőben megtalált saját noteszét felmutattuk neki, abbahagyta

a tagadást és a bűncselekmény elkövetését beismervé, azt részletesen elmondotta. A szülei házában nem talált szíves fogadtatásra, ezért elkóborolt hazulról. Az esztergomi tábornál talált egy ösztökényél formájú botot, ezt kézibotnak megfaragta és a gyilkosság előtti nap estéjén a helyszín közelében elrejtette a sövényben, hogy ha szüksége lesz majd rá, ott megtalálja.

A gyilkosság elkövetésének napján bement Esztergomba munkát keresni és ott találkozott 17 óra tájban Bágyi Jánossal, akit azelőtt még sohasem látott. Bágyi állítólag megszólította őt, nem tudna-e neki munkát szerezni és erről a kérdéssel azután beszélni kezdtek. Bágyi a közelben levő péküzletben zsemlét vásárolt, a nyitott ajtón Navratil meglátta a Bágyi pénztárcájában levő nagyobb bankjegyeket, amiből arra következtetett, hogy a hátizsákjában is lehetnek értékes holmik. Elhatározta, hogy Bágyit elesalja oda, ahova a botját elrejtette, ott agyonüti és kirabolja. Amíg ő ezen törte a fejét, Bágyi kijött a péktől, a vásárolt 4 db zsemléből kettőt neki adott. Ennek fogyasztása közben rábeszélte az öreget, hogy menjen vele Dorogra, ott kap munkát. Bágyi belement a csapdába, késő éjszakára érkeztek oda, ahol a bot el volt rejtve, amit Navratil, kis időre visszamaradva, magához vett és a védtelen öregembert oldalról homlokon ütötte, mire ez elesett, de csak újabb néhány ütésre halt meg. A gyilkos áldozata zsebeit átkutatta, az azokban talált iratokat és egyéb dolgokat, meg a hátizsákot magához véve a közeli erdőbe futott. Ott száraz galyakból tüzet rakott, hogy Bágyi iratait elégesse, de valami zörejre annyira megrémült, hogy a tüzével nem törődött, az kialudt, az okmányokat széttepte, szétszórta, nagy sietségében Bágyi notesze helyett a sajátját dobta el, az áldozat holmijaiból több darabot szerte hagyott és a hátizsákkal tovább futott. Leányvárról a meggyilkolt ruhájába öltözve Budapestre utazott, a hátizsák tartalmát a Teleki-téren saját földművesruhájával együtt értékesítette, sietve visszautazott Leányvárra, hogy az erdőben hátrahagyott bűnjelket megsemmisítse. De Leányváron megszállt, hogy üldözök és a közeli erdőségeken át a tinnyei vasútállomásra igyekezett, hogy átszökjék cseh megszállott területre. Tinnyén azonban egy csendőr járőr alakjában elérte végzete és most 10 évi fegyházbüntetését tölti.

A nyomozásban részt vett csendőrök részben kerületi dícsérő okiratot, részben nyilvános dícséretet kaptak.

HIREK

Dícséreték. Szabó Mihály, esztergomi osztályparancsnokság állományába tartozó főtörzsőrmestert 7,965.000 K értékű ruhanemű, illetőleg készpénzlopás tettesének és orgazdának leleményes, körültekintő és igen buzgó nyomozás során történt elfogásáért és a bűnjeltek legnagyobb részének visszacszerzéséért a székesfehérvári II. sz. csendőrkerületi parancsnokság dícsérő okirattal büntette ki. — Dinga János, esztergomi osztályparancsnokság állományába tartozó csendőr a fenti nyomozás során járőrvezetőjének odaadón buzgó támogatásáért nyilvános dícséretben részesült. — Dícsérő okiratot kaptak: Csendőrjelentkezők gyűjtése körül kifejtett tevékenységeért Dörnyei János 2. oszt. tiszthelyettes és Büki János 2. oszt. tiszthelyettes. Nagy furfanggal végrehajtott 25 rendbeli betöréses lopás tettesének nagy szaktudással és leleményességgel elért kiderítéseért, annak elfogásáért és több millió korona értékű bűnjelbiztosításáért: Bitter Ferenc 2. oszt. tiszthelyettes. Mindhárman a pécsi kerület állományában. — Nyilvánosan megdícsértettek: Csendőrjelentkezők gyűjtése körül kifejtett tevékenységeért Horváth Károly III., Bedő János II., Hipp Antal és Bagoly András 2. oszt. tiszthelyettesek. Mindnégyen a pécsi kerület állományában.

Műsoros estély. A Budapesten állomásozó csendőrtisztikar február 24-én, húshagyó kedden a budapesti csendőrlaktanyában táncos egybekötött műsoros estélyt rendezett. Az igazl műélvezetet nyújtó és a műkedvelői mértéket messze túlszárnyaló műsort a csendőrzekekar nyitotta meg Rossini Tell Vilmos-nyitányával, majd Laurisin Lajos úr Kiss Menyhért Magyar Miatyánkját szavalta el megrázó erővel. Kisházy Sári úrhölgy Sámson és Delila egy részletét (Saint-Daäus) énekelte kiforrott művészettel. Schuster Sámuel úr

gyönyörű saját szerzeményű dalait énekelte, majd a turáni regőcsoporthoz két, országszerte ismert művésztárgya, Laurisín Lajos és Farkas Dezső urak izzig-vegig magyar, kobzon kísérettel regős dalai következtek. A műsort a csendőrszenekar zene-száma zárta be. A nagyszámú közönség minden egyes szereplőt szünni nem akaró tapsviharral jutalmazott. A műsort követő táncmulatság a legjobb hangulatban a hajnali órákban ért véget.

Bajtársi összejevetel. A Debrecenben állomásozó csendőrtiszthelyettesek és altisztek folyó hó 14-én Debrecenben a Katolikus Otthonban teával egybekötött bajtársi összejevetelt rendeztek, melyen kizárólag testületbeliek és azok családtagjai vehettek részt. Az összejevetel a bajtársias érzést volt hivatva ápolni és ebben a szellemben kellemes hangulatban folyt le. A jól sikerült összejevetel fényét emelte, hogy azon a helyben állomásozó csendőrtisztkar is megjelent, élén Tirts Béla ezredes, kerületi parancsnok urral.

Önfeláldozó bajtárs. Folyó évi január hó 3-án Hadenauer József vámőr tiszthelyettes Szombatnelyen gyomorfekélyből kiindulólag súlyos verveszteséget szenvedett. Elete megmentésére egyetlen mód volt és pedig az, ha valaki saját véréből pótolja a beteg verveszteségét. Németh József szombathelyi 5. gyalogezred II. zászlóalj 5. századbeli honvéd önként jelentkezett, kitől 550 cm³ vért ömlesztettek át a beteg ereibe, amitől Hadenauer tiszthelyettes felgyógyult. Németh József honvédnek ezért az önzetlenül és önként felajánlott áldozatáért, mellyel bajtársiasságának az önfeláldozásig menő, kiemelkedően és páratlanul szép tanujelét adta, a szombathelyi honvéd vegyesdandár parancsnoka elismerését fejezte ki.

Fegyverhasználatok. Fegyverneken folyó hó 15-én 20 óra tájban a szolgálaton kívül állott Papp Lajos csendőrt Kozma István uradalmi mezőőr arról értesítette, hogy Bodor Mihály fegyverneki lakos több munkás fizetését — 2,633.000 koronát — felvette és a pénzen egy korcsmában mulat. Egyben átadta neki az uradalmi gazdatiszt levelét, amelyben az őrs közbelépését kérte. Papp csendőrt a mezőőrrel együtt azonnal bement a korcsmába és a munkások pénzére vonatkozólag kérdőre vonta Kozmát. Bognár István 20 éves legény bizonyára a jól bevezetett mulatság veszélyzetőjét látta Papp csendőrtben, mert „Hadd lássuk mit tud a csendőrt!” szavakkal neki ment Papp csendőrtnek és a mezőörtől elvett bojtalt meg akarta ütni. Papp csendőrt kardot rántva Bognárt fején és arcán megvágta, annak 14 napon belül gyógyuló testi sértést okozva. A kivizsgálás folyamatban van. — Német Ambrus és Deli György csendőrök Hevesen folyó hó 25-én 1 órakor egy korcsmában szolgálaton kívül polgári egyénekkel összeszólalkoztak. Német csendőrt kardot rántva Simon Ferenc hevesi lakost súlyosan megsebesítette. A kivizsgálás folyamatban van.

Öngyilkossági kísérlet. Vizsnai Endre, tótkomlói őrsbeli csendőrt szolgálati löfegyverével február hó 19-én öngyilkosságot kísérelt meg. Első lövése nem tett benne kárt, a második lövésben Kiss M. István 2. oszt. tiszthelyettes, őrsparancsnok megakadályozta. Tettének oka a megállapítások szerint családi viszály. Öngyilkossági szándékától nem állott el; kórházba szállítottott.

Baleset. Egy szerencsétlen véletlen által irányított karabélylövés áldozata lett folyó hó 15-én Nágacs községben Sulka János törzsőrmester. Este 8 óra tájban duhajkodó legények lármája zavarta meg az utca csendjét. A legények a szolgálaton kívül levő őrsbeli csendőrök intésére sem csendesedtek le, sőt a kötelességszerűen fellépő csendőrökbe is belekötöttek. A lármára figyelmessé lett Fodor tiszthelyettes, őrsparancsnok kardosan kisietett a csendzavarók közé, akik látszólag eleget téve az őrsparancsnok intő szavának, szétszédtek. A laktanya felé haladó őrsparancsnokot egy, a laktanyához közeli ház előtt már mintegy 20 tagú csoport tartóztatta fel támadó magatartással. Fodor tiszthelyettes kardot rántott és a közeli laktanya felé segítségért kiáltott. A laktanyában tartózkodó Hencz István csendőrt szorongatott őrsparancsnoka segítségére sietett töltött karabélyával. Ugyanakkor az utcán sétálgató Sulka János törzsőrmester is őrsparancsnoka segítségére sietett és szerencsétlen végzet arra a pontra sodorta, ahova a bozótos kerten át futás közben elesett Hencz csendőrt véletlenül elsült karabélyának lövedéke irányult. Sulka János törzsőrmester bajtársra golyójától találva holtan rogyott össze, mire a rendzavarók szét-szaladtak. Tragikus véget ért bajtársunkat nagy részvétellel temették el.

Vásári családok. Egy balatonfüredi vásáron tehenet vásárló kisgazda 4—5.000.000 koronát érő tehenet vásárolt meg 7.000.000 koronáért. A tehenet egy városias külsejű nő kínálta és dícsérte agyba-főbe. A kisgazda a tehenet eleinte nem akarta megvenni, de egy 30 év körüli szőke férfi félrehívta és a fülébe sugdosta, hogy a tehen nagyszerű jószág, megéri az érte kért árat és ő meg is venné, de neki nem adja a nő, mert előbb ócsárolta, lebecsülte a tehenét. Arra biztatta hát a mi földmivesünket, hogy csak adja meg a kért 7.000.000 koronát, ő 1.000.000 korona ráfizetéssel szívesen megveszi azt tőle. A földmives belement a csapdába, megkötötte a hét milliós vásárt, de a kövér szőke férfi nem vette át tőle a tehenet, hanem arcába nevetve odébb állott és a hasznon megosztott társaival. Ezen az egy vásáron 4 hitvány tehenet adott el ez a társaság ilyen magas áron. Felhívjuk rájuk az őrsök figyelmét.

Kérelem. Kecskeméti József bajjai osztály, garai őrsbeli csendőrt kéri azokat a Csongrád vármegye területén szolgáló bajtársait, akik hajlandók vele kölcsönös áthelyezést kérni, címüket vele közölnék.

Elöléptek: gyalog 3. oszt. tiszthelyettesekké: az I. számú csendőrt kerületben: Bondi Sándor, Csiki Albert, Fischer Pál, Ferencz Mózes, Németh János III., Győrfi István, Úrge András, Erdélyi János II., Petrusovics János, Benke Ferenc, Hopka György, Bodányi Kálmán, Sándor János II., Beke Dávid, Arvai Géza, Kiss Vidor, Nemes Lajos, Táncoz Elek gyalog főtörzsőrmesterek és Zalabek István gyalog törzsőrmester; lovas 3. oszt. tiszthelyettesekké: Cser Mihály, Hochmayer János, Mészáros Kálmán, Paláti Imre lovas főtörzsőrmesterek és Benkő János lovas őrmester. **Főtörzsőrmesterré az I. számú csendőrt kerületben:** Ábrahám Lajos, a III. számú csendőrt kerületben: Jakabfi István és Tóth György II. törzsőrmesterek. **Őrmesterré az I. számú csendőrt kerületben:** Szabó Lajos és Csillik Sándor. **A II. számú csendőrt kerületben:** Bálint Mihály. **A III. számú csendőrt kerületben:** Kovács Lőrinc. **A VI. számú csendőrt kerületben:** Kulesár Imre, Tóth József Sándor, vitéz Kulesár József, Takács László, Feesák Illés és Adorján Gyula csendőrök.

Házasságot kötöttek: Indrikovits Sándor VI. kerületbeli őrnagy Waltzenburger Hilda úrhölgygel Budapesten és vitéz Dobó Sándor IV. kerületbeli g. főhadnagy Mester Erzsébet úrhölgygel Tiszaföldváron. **Az I. számú csendőrt kerületben:** Veres András 2. oszt. tiszthelyettes Kovács Veronikával Csanádpalotán. **A II. számú csendőrt kerületben:** Szabó Gyula főtörzsőrmester Kondor Erzsébettel Répcelakon és Fonnyadt Lajos főtörzsőrmester Szabó Rozáliával Lesencetomajon. **A III. számú csendőrt kerületben:** Ihász Lajos őrmester Csoknyai Irénnel Vasváron és Mógor József főtörzsőrmester Teke Karolinával Magyarangesen. **A V. számú csendőrt kerületben:** Horváth Antal 3. oszt. tiszthelyettes Bogdándi Máriával Debrecenben és Áfra Ferenc főtörzsőrmester Szabó Máriával Békésen. **A VI. számú csendőrt kerületben:** Veres Pál főtörzsőrmester Kálmánézhelyi Idával Nyírmártonfalván.

Elhaltak: Kópataki Zoltán III. kerületbeli csendőrt Budapesten, Dávid Ferenc nyug. és Csonka András VI. kerületbeli I. osztályú tiszthelyettesek Debrecenben, Kiss László VII. kerületbeli 2. oszt. tiszthelyettes Budapesten, Csonka András VI. kerületbeli 1. oszt. tiszthelyettes Debrecenben.

A mai számunkhoz mellékelve van a Belügyminisztérium 174.154/1924. VI. b. számú rendeletével ajánlott Igyártó Jenő konzervgyárának árjegyzéke.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Régi világ. 1. Nevét családja nemesi oklevele szerint írja. Anyakönyvi lapjának helyesbítését keresztlevelének csatolásával kérje a kerületi parancsnokságtól. 2. Lovas kiképző tanfolyam előreláthatólag május 1-én kezdődik. Jelentkezések tárgyában intézkedés fog kimenni.

Majda csendőrt, Kálló. Budapesten a József-utcában honvédségi fogászati ambulárium van, de a III. sz. honvéd és közrendészeti kórházban is kezelhető fogait orvosi bizonyítvány alapján, amit a kerületi parancsnokság orvosfőnökötől kérjen. Szabadságot erre a célra nem kaphat, hanem kérje vezénylését olyan őrsre, ahol fogászati ambulárium van.

Szentgotthard. Lépjen érintkezésbe a bankkal, amelynek követelése van. Az átutalás 1 leu 2 korona arányban történik.

F. F. esendőr, Buzsák. A volt közös hadseregben és fogásban töltött idejéből 3 év esendőrségi szolgálatába igen, de nyugdíjába semmi sem számít be, mert 3 hónál hosszabb a megszakítása. Kötelezője 1925 augusztus 31-én jár le.

T. esendőr, Dunapataj. Családtagok fogaitak jogosultak honvédségi fogászati ambulatoriumokban javíttatni, hol önköltségi árat fizetnek. Fogkezelési költségeket a kincstár nem térít meg.

B. A. Gyakorlatban ez gyakran előfordul, esetleg önnek is sikerülhet, de ajánlatos előbb az illető kerületnél érdeklődni, hogy ott felveszik-e?

v. L. M. esendőr. Közeli jövőben rendelet jelenik meg, hogy vitézek az egyébként előírt idő letelte előtt is beadhatják nősülési kérvényüket, de az engedélyezés az összes nősülési kérvényekről vezetett előjegyzés sorrendjében fog történni.

P. B. esendőr. Az őrsparancsnoknak joga és kötelessége, hogy a korlátlan kimaradási jogosultság elvonása iránt felterjesztést tegyen, ha valamelyik esendőr azzal visszaél.

Sz. A. Bátor. 1. Katonai igazolványainak esatolása mellett kérje szolgálati idejébe 3 év beszámítását, ez az idő azonban nyugdíjába nem számít bele. 2. Ha katonai szolgálati idejét így igazolni tudja, kötelezője 1925 október 31-én, máskülömben 1926 október 31-én jár le.

T. S. esendőr, Felsőtárkony. Polgári egyének és alattosok részéről „esendőr úr” megszólítás illeti meg.

I. I. esendőr, Tab. 1. Valószínűleg hadtörvényszéki eljárás alá kerül. Ügyvéd helyett inkább kérje fel egyik tiszti előjáróját a védelemre. 2. A leány feleségül vételére a törvény nem kötelezi, az Ön dolga, hogy erre erkölcsileg kötelezve érzí-e magát, vagy sem.

M. I. esendőr, Bük. A katonaságnál töltött ideje nyugdíjába nem számítható be, mert a megszakítás 3 hónapnál hosszabb.

T. V. J. esendőr, Komárom. 1. Megszakítása nincs, nyugdíjába összes katonai, pótesendőri és esendőri ideje beszámít. Katonai szolgálati idejének igazolása mellett kérje illetékes kerületi parancsnokságtól a 6 éves szolgálati jel adományozását. 2. Szerezze meg szüleinek házassági anyakönyvi kivonátát és annak alapján kérje a főszolgabírónál a születésére vonatkozó anyakönyvi bejegyzés helyesbítését. Elutasítás esetén az alispánhoz fellebbezhet. 3. A Csendőrségi Lapokat megrendelheti. A címlapon olvasható előfizetési árból vonja le azt az összeget, amit a Csendőrségi Lapok részére gazdasági-hivatala illetékeiből levon.

Öreghegy. Egy hónap múlva jelenik meg Zajicek Alfonz százados erre vonatkozó könyve. Megrendelheti a Szent István-társulat Kecskeméti-utca 2. sz. alatti könyvkereskedésében. Ára 120.000 K. A kutyaidomító tanfolyam kezdetének időpontja egyelőre bizonytalan.

N. I. esendőr, Enying. Mintán nem írta meg, hogy 1920 december hányadik napján lépett be a nemzeti hadseregbe, kötelezőjének megközelítő pontossággal megállapítható lejárta 1925. szeptember 30.

Csatári kút. Kilátás van rá, hogy a vitézségi érem pótdíjakat a jövő évi költségvetés keretében bizonyos mértékig valorizálva rendezni fogják.

Erdő, Mező. 1. Panaszok elintézésére hivatottak nem vagyunk; ha sérelme van, a Szolg. szab. I. Rész megadja rá a módot, hogy azért orvoslást keressen. 2. Minden kérdésre felelünk; ha egy régebbi kérdésére választ nem kapott, levele nem érkezett hozzánk.

B. A. esendőr, Gönc. Olvassa el a folyó évi 3. számunkban Felvidéknek küldött értesítésünket.

K. esendőr, Dunapataj. 1. Május végével jár le kötelezője. 2. Nyári fehér zubbonyt és nadrágot szolgálaton kívül a lak-tanyában viselhet, a fehér pantallót szolgálaton kívül az utcán is hordhatja.

Szülök. 1. Vitézzé avatását és vitézi telek elnyerését 2. oszt. vitézségi éremmel nem kérheti. 2. Lapunk ez évi 3. számában a hírek között útmutatást talál. 3., 4. Olvassa el fentebb Csatári kút-nak adott válaszukat. 5. Nem tudhatjuk, mert nem írta meg, mikor lépett be a csendőrséghez. 6. Olvassa el fentebb Régi világ-nak adott válaszukat.

Gyakorlati szolgálatot teljesítő. Az átvonulási szállás-pénzre való igény eltöröltetett.

M. B. esendőr, Szentés. Kötelezője 1926 október 31-én jár le.

Családos. Ha ön 1918 december 31-én szabályszerűleg leszerelt és csak 1919. szeptember 1-én lépett be ismét tényleges esendőrségi szolgálatba, akkor az előbb eltöltött szolgálati idejét az 1912. évi LXV. t.-c. 15. §. a) pontja értelmében beszámítani nem lehet, mert a két szolgálat közé eső, de tényleges szolgálatban nem töltött idő a 30 napot meghaladja. Nyugdíjaztatása alkalmával azonban kegyelmi kérvény útján elérheti, hogy a kérdéses időt nyugdíjába beszámíttják. Egyébként az ön által hivatkozott Bm. rendelet csak azokra vonatkozik, akik a megszállások, esetleg a kommun üldözése miatt nem teljesíthettek tényleges szolgálatot.

K. S. gyalog őrmester, Túrje. Ügyét csak úgy lehet érdemlegesen elbírálni, ha beadja kérvényét a B. M. VI/c. osztályhoz. Ez sem pénzébe, sem egyéb hátrányába nem kerül.

Tudni óhajtja. Bevezénylését kérheti; azok, akiknek kutyájuk van, a bevezénylések szempontjából előnyben részesülnek. Egy kutya eltartási költsége kb. napi 1 aranykorona, más költségei nem merülnek fel. Ebidomító tanfolyam kezdetének időpontja bizonytalan.

B. F. Cegléd. 1—2. 12 évi tényleges szolgálati idő után nem végkielégítésre, hanem állandó ellátásra (nyugdíjra) van igénye. Végkielégítést csak azok kapnak, akiknek 9 év, 6 hó és 1 napot meg nem haladó beszámítható szolgálati idejük van. A végkielégítés összege 5 éven aluli beszámítható időnél a beszámítható javadalmazás egy évi, míg 5 éven felüli beszámítható szolgálati időnél a beszámítható javadalmazás kettő évi összegében állapítatik meg, az 1924. évi 5100. M. E. sz. rendeletben foglalt korlátozásokkal, — vagyis a beszámítható javadalmazás 60%-ában. A beszámítható javadalmazás a rendfokozatnak megfelelő havi zsold és ehhez még havi 15 aranykorona közétkezési pénz. Második kérdésére tehát a válasz: igen. Tizenkét évi tényleges szolgálati idő után felülvizsgálat útján az ideiglenes nyugállományba való helyezését és ez esetben csakis nyugdíjának a megváltását kérheti. L. erre vonatkozó üzeneteket lapunk ez évi 3. számában „Cs. J.” és „Aszódi őrs” jelige alatt. A fenti rendelkezések a honvédségi, vagyis az 1921. évi XXXII. t.-c. hatálya alá tartozó egyénekre nem terjednek ki.

Oktilió. A csendőrségtől közvetlenül más állami, vagy az államival egyenlőnek tekintendő szolgálatba átlépő egyéneknek a csendőrségnél eltöltött szolgálati idejük az összes kedvezményekkel (tehát a felemelten számított szolgálati idő és hadi évek hozzáadásával) együtt beszámíttatik a nyugállományba helyezés alkalmával.

Dunamenti őrs. 1. Pótdíját az Illetékszabályzat 34. §. 2. pontja alapján állapították meg. De arra való tekintettel, hogy szolgálati idejének megszakítása 2 évnél kisebb, kérje a B. M. úrtól (VI/b. oszt.), hogy szolgálati idejének kezdete a pótdíj szempontjából 1911. évi október hó 17-ében állapíttassék meg. 2. Nyugdíjaztatása alkalmával kegyelmi kérvény formájában kérje a katonaságnál töltött 3 évnél nyugdíjidejébe való beszámítását. 3. Csendőröket ezidőszereint megilleti a korlátlan kimaradás joga.

L. J. esendőr, Mecsekszabolcs. 1. Fegyelmi fenytések 5 év elmúltával töröltnek. A hadbírószágok által kiszabott büntetéseket egyáltalában nem törlik. 2. Hogy mikor léptetik elő, azt mi nem tudhatjuk, mert ezt a kerületi parancsnok úr dönti el. 3. Olvassa el fentebb „Csatári kút”-nak küldött üzenetünket.

Vitatkozók. Vadludak és vadkacsák jellegzetessége, hogy csak seregekben, csapatokban változtatják helyüket. Elmaradók a sereghez tartozóknak tekintendők, tehát az ön által hivatkozott §. ezekre is vonatkozik. Ne kerülje el figyelmét a 11. §-ban foglalt korlátozás, amely szerint vizimadarak, tehát vadludak és vadkacsák is, a költés és párosodás idejében tilalom alá esnek.

Takaréki betétek. 1. Forduljon közvetlenül az Országos Földbirtokrendező Biróságához. 2. A vesztett háborút és forradalmakat követő nemzeti elszegényedés áldozata ön is, mint nagyon sokan mások. Az állam jelenleg nincs abban az anyagi helyzetben, hogy a postatakaréki betéteket valorizálva fizesse ki. Nincs kizárva, hogy ez később lehetséges lesz, azért azt ajánljuk, hogy betétjét ne vegye ki.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Pallas részvénytársaság nyomdája Budapest, V., Honvéd-u. 10.
(Telefon: 5-67, 5-68.)

Felelős vezető: Tiringer Károly műszaki igazgató.